

Nr 297.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående de värnpliktigas avlöning m. m.; given Stockholms slott den 8 maj 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler härefter chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om de värnpliktigas avlöning samt anför:

Då jag den 24 oktober 1941 inför Kungl. Maj:t anmälde frågan om ny värnpliktslag, fick jag anledning att i olika sammanhang beröra de värnpliktigas avlöning. Jag erinrade sålunda bland annat om att 1941 års försvarsutredning i sin den 4 oktober 1941 överlämnade promemoria med förslag till lagstiftning rörande de värnpliktigas tjänstgöringstid m. m. i fråga om det värnpliktiga befälets avlöningsförmåner anförde, att det syntes erforderligt, att värnpliktiga, som bibringades utbildning till befäl och därefter erhöles förordnande med befäls grad, vid tjänstgöring, även frivillig sådan, i denna grad finge rimlig kompenstation för det ökade ansvar, som ålades dem. En

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 297.

avlöning efter grad vore enligt försvarsutredningen ägnad att stimulera de värnpliktigas intresse och stärka det värnpliktiga befällets ansvarskänsla. För att systemet med tvångsvis uttagning för utbildning till befäl under viss tid utöver den som avsåges för huvuddelen av de värnpliktiga skulle finna en sund tillämpning, vore det vidare nödvändigt, att de värnpliktiga som uttoges för sådan utbildning ekonomiskt kompenseredes härför. Den värnpliktige måste hava en bestämd känsla av att staten verkligen behövde hans militära kvalifikationer. Utginge icke sådan kompensation, riskerades att de värnpliktiga avsiktligt sökte undanhålla sin förmåga för att icke tvångsvis bliva uttagna till förlängd tjänstgöringstid.

Vidare erinrade jag om att 1941 års försvarsutredning i sin omförmälda promemoria väl förklarade sig anse någon höjning av det genom kungörelsen den 16 maj 1941 (nr 284) till en krona om dagen fastställda penningbidraget för de värnpliktiga i gemen icke för det dåvarande böra ifrågakomma men att utredningen — efter att ytterligare hava berört frågan om avlöning ävensom premier i kompenationssyfte åt det värnpliktiga befälet — förklarade sig icke vara beredd att i ifrågavarande sammanhang avgiva ett formligt förslag till bestämmelser rörande de värnpliktigas avlöning. Detta spörsmål borde i stället göras till föremål för särskild utredning i annan ordning. Härvid borde även förutom nyssnämnda frågor upptagas spörsmålet om avlöningsförmånerna för de värnpliktiga i specialtjänst, vilkas tjänstgöring avsåges skola kunna fördelas över hela värnpliktstiden.

I anslutning härtill gav jag uttryck åt den meningen, att de till fortsatt befälsutbildning uttagna värnpliktiga och värnpliktiga i specialtjänst med förlängd tjänstgöringstid borde erhålla skälig kompensation för de särskilda uppföringar, som krävdes av dem. Frågan om sådan kompensation syntes emellertid, såsom försvarsutredningen förutsatt, böra underkastas närmare utredning och jag uttalade förhoppningen, att denna fråga skulle inom den närmaste tiden kunna bringas i sådant skick, att det skulle bliva möjligt att underställa 1942 års riksdag förslag i ämnet.

Genom beslut den 24 oktober 1941 uppdrog Kungl. Maj:t åt försvarsväsendets lönenämnd att verkställa utredning rörande frågan om beredande av särskild kompensation till de värnpliktiga, som enligt förslaget till värnpliktslag avsåges skola uttagas till fortsatt befälsutbildning eller erhålla förlängd tjänstgöringstid i specialtjänst, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I skrivelse den 13 december 1941 inkom lönenämnden med den anbefallda utredningen, som utmynnade i åtskilliga förslag i ämnet. Över densamma hava infordrade utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, chefen för armén, arméförvaltningen, chefen för marinen, marinförvaltningen samt chefen för flygvapnet och flygförvaltningen.

Vid ärendets fortsatta beredning inom försvarsdepartementet framkom, att lönenämndens förslag vore i behov av viss överarbetning och översyn bland annat med hänsyn till ett genomförande av 1941 års försvarsutrednings förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet. Då

enligt min uppfattning i samband därmed borde till behandling upptagas frågan om tillgodoräkning av ifrågavarande värnpliktstjänstgöring för civil verksamhet i utbildnings-, merit- och lönehänseende, utverkade jag den 13 februari 1942 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla två utredningsmän för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning i nyssnämnda hänseenden.

Sedan jag den 18 februari 1942 med stöd av bemyndigandet anmodat expeditionschefen i jordbruksdepartementet G. A. Bouveng och hovrättsrådet i Svea hovrätt, löjtnanten i Svea artilleriregementes reserv E. Thomasson att utföra ifrågavarande uppdrag, därvid Bouveng tillika anmodades att vara utredningens ordförande, har till utredningen överlämnats lönenämndens förslag jämte däröver avgivna yttranden.

Vid min anmälan av ärendet inför Kungl. Maj:t den 13 sistlidne februari anförde jag, bland annat, att utredningen borde bedrivas med största skyndsamtighet och slutföras i så god tid, att förslag till den nu församlade riksdagen kunde avgivas, i varje fall rörande frågan om beredande av särskild ersättning under värnpliktstjänstgöringen.

Utredningsmännen hava nu till mig anmält, att deras utredning av frågan om beredande åt ifrågavarande värnpliktiga av annan kompensation än ekonomisk sådan icke avancerat så långt, att klart utformade förslag i ämnet kunde framläggas. Vid sina överläggningar med representanter för olika av saken berörda statliga, kommunala och enskilda inrättningar och företag hade utredningsmännen emellertid kunnat konstatera, att den av utredningen omfattade frågan på flertalet håll vore föremål för ett starkt och välvilligt intresse. Med hänsyn härtill ansåge utredningsmännen, att vissa utsikter förefunnos att i samma fråga ernå positiva resultat. Ett villkor för kommunernas och de enskildas medverkan syntes dock vara, att staten visade vägen genom att utfärda bestämmelser om tillgodoräkning av befälsutbildningstiden för sina befattningshavare. Utredningsmännen hade därför i en promemoria upptagit de grunder i sistnämnda hänseende, som de funnit böra utfärdas för statstjänstens vidkommande, samt föreslagit att promemorian måtte remitteras till statliga verk och inrättningar med föreläggande att inkomma med förslag till de särskilda föreskrifter, som för vederbörande verk kunde bliva erforderliga i anledning av bestämmelserna, ävensom med det yttrande, som promemorian eljest kunde giva anledning till. Jag torde i annat sammanhang få förelägga Kungl. Maj:t denna promemoria.

Innan jag går närmare in på frågorna om avlöningen åt de värnpliktiga och den särskilda ersättningen till värnpliktiga befälslever m. fl. torde lämpligen böra lämnas en kortfattad redogörelse för värnpliktslagens bestämmelser om tjänstgöringstiden, varjämte jag torde få något ingå på en del av lönings- och därmed sammanhängande frågor.

Gällande bestämmelser m. m.

För de värnpliktiga i gemen utgör tjänstgöringstiden 450 dagar. Denna fördelas vid armén och kustartilleriet på en första tjänstgöring om 360 da-

gar, två repetitionsövningar om vardera 30 dagar samt en s. k. efterutbildningsövning om 30 dagar. Vid flottan fullgöras de 450 dagarna antingen i en följd — detta gäller sjömanshusinskrivna värnpliktiga — eller med en första tjänstgöring om 420 dagar samt en efterutbildningsövning om 30 dagar. Fördelningen av tjänstgöringstiden vid flygvapnet överensstämmer med den för armén gällande med den skillnaden att de två repetitionsövningarna kunna utbytas mot en sådan övning om 60 dagar.

På sätt stadgat i 27 § punkterna B, C och D värnpliktslagen äro emellertid vissa värnpliktiga skyldiga att fullgöra längre tjänstgöringstid än nyss sagts.

Detta gäller först och främst värnpliktig, som uttagits för utbildning till officer eller underofficer vid armén eller kustartilleriet eller till underofficer vid flygvapnet. Sådan värnpliktig är skyldig att efter första tjänstgöringens avslutande fullgöra fortsatt tjänstgöring, för utbildning till officer under högst 360 dagar och för utbildning till underofficer under högst 180 dagar.

Vidare är marinen tilldelad värnpliktig, vilken vid navigationskola avlagt sjökaptens-, styrmans- eller övermaskinistexamen eller maskinistexamen av andra klass, skyldig att undergå fortsatt utbildning under 120 dagar, fördelade på två repetitionsövningar om 60 dagar.

Slutligen gäller för värnpliktig, som studerar för utbildning till läkare, tandläkare, apotekare, veterinär eller ingenjör eller eljest i sådana ämnen att hans insikter kunna vara till särskilt gagn för krigsmakten, dels att tjänstgöringen om 450 dagar fullgöres i särskilt angiven ordning med avbrott för studiernas fullgörande, dels att han kan för bibringande eller vidmakthållande av insikter, erforderliga för avsedd mobiliseringsbefattning, åläggas fortsatt tjänstgöring under högst 180 dagar, fördelade på omgångar under hela värnpliktstiden.

Utöver de kategorier värnpliktiga, som sålunda jämlikt värnpliktslagens bestämmelser kunna åläggas längre tjänstgöringstid, förekommer sådan på grund av frivilligt åtagande av vissa värnpliktiga. Detta gäller värnpliktiga som på frivillighetens väg uttagas för utbildning vid flygvapnet såsom flygförare, bombfällare och navigatörer samt flygskyttar. Utbildningstiden för flygförare samt bombfällare och navigatörer avses skola utgöra 630 dagar, vartill komma fyra repetitionsövningar, en var om 45 dagar. För flygskytt beräknas utbildningstiden till 540 dagar jämte tre repetitionsövningar, en var om 30 dagar.

Den särskilda underofficers- respektive officersutbildningen torde i vad avser armén till sina huvuddrag bliva organiserad på följande sätt.

Efter den för alla värnpliktiga gemensamma rekrytskolan om sex månader utväljas vissa värnpliktiga för utbildning till gruppchef och plutonchef. För utbildning till gruppchefer utvalda värnpliktiga utbildas under nästföljande halvår truppförbandsvis på gruppchefsskola. Värnpliktiga avsedda att utbildas till plutonchefer (eller plutonchefs ställföreträdare) sammanföras under samma tid för utbildning förbandsvis på förberedande plutonchefsskola.

Före gruppchefsskolans och den förberedande plutonchefsskolans slut, d. v. s. före utgången av första tjänstgöringen, verkställer inskrivningsnämnden efter förslag av vederbörande förbandschef uttagning av de värnpliktiga, som visat sig äga förutsättningar för fortsatt utbildning. Vid denna uttagning avses även ifrågakomma elever i gruppchefsskolan, vilka visat sig särskilt framstående. De sålunda uttagna fullgöra tjänst som

gruppchefer och instruktörer för de nyinryckta värnpliktiga under omkring två månader och sammanföras därefter till en i regel förbandsvis anordnad plutonchefsskola om tre månader för utbildning till plutonchefer (eller plutonchefs ställföreträdare). Under därpå följande regementsövning fullgöra de värnpliktiga trupptjänst, i regel som plutonchefs ställföreträdare.

Under plutonchefsskolan sker i samma ordning som nyss är sagt den slutliga uttagningen av de värnpliktiga, som skola erhålla utbildning till plutonchefer och värnpliktiga officerare. Denna utbildning äger rum på för truppslaget gemensam officersaspirantskola, vilken tager sin början efter nyss angiven regementsövning och har en längd av ett halvt år.

Officersaspirantskolan föreslås anordnad jämväl såsom sommarlinje under tiden april—augusti. Skolan blir en månad kortare än vinterlinjens skola, vilket emellertid kompenseras av dels att vinterlinjen måste inrymma ett övningsuppehåll vid jul och nyår, dels att tiden april—augusti är en ur flera synpunkter för utbildning väsentligt gynnsammare tid. Genom anordnande av sommarlinje beredas de värnpliktiga någon lättnad ur studiesynpunkt.

Med fullgörandet av första repetitionsövningen är för de blivande värnpliktiga officerarnas del den obligatoriska utbildningen avslutad. För dem, som skola bliva officerare på aktiv stat och som efter genomgången officersaspirantskola (vinterlinjen) fullgjort sex månaders trupptjänst vid eget truppförband, följer så kommenderingen till krigsskolans officerskurs, vilken är avsedd att omfatta en tid av elva månader.

I fråga om den avsedda befordringsgången för det värnpliktiga befälet må lämnas följande uppgifter.

I gruppchefsskola godkänd elev befordras vid skolans slut till vicekorpral samt vid slutet av första repetitionsövningen till korpral. Elev, som genomgått förberedande plutonchefsskola och icke kvalificerat sig för vidare utbildning men som tillgodogjort sig utbildningen till gruppchef, befordras på samma sätt. Värnpliktig korpral, som före andra repetitionsövningen genom frivillig tjänstgöring eller genom viss frivillig befälsutbildning uppnått viss högre kompetens, kan vid tjänstgöringens (utbildningens) slut befordras till furir.

Elev, som genomgått förberedande plutonchefsskola eller gruppchefsskola och kvalificerat sig för fortsatt utbildning på plutonchefsskola, befordras vid förberedande plutonchefsskolans (gruppchefsskolans) slut till vicekorpral och efter gruppchefstjänstgöringens slut till korpral. Befordran till furir sker vid den sammandragna plutonchefsskolans slut, d. v. s. före tjänstgöringen som plutonchefs ställföreträdare under regementsövningen. Värnpliktig furir, som före andra repetitionsövningen genom frivillig tjänstgöring eller genom viss frivillig befälsutbildning uppnått viss högre kompetens, kan vid den sistnämnda tjänstgöringens (utbildningens) slut befordras till sergeant.

Värnpliktig, som genomgått officersaspirantskola, befordras till sergeant vid första repetitionsövningens början (tredje året). Vid repetitionsövningens slut erhålla de, som skola bliva värnpliktiga officerare, förordnande till värnpliktig fänrik, att gälla från och med den 1 september nästföljande år. Befordran sker alltså från samma tidpunkt som för dem, som skola bliva officerare på aktiv stat eller i reserven. Värnpliktig fänrik, som före sextonde utbildningsåret genom frivillig tjänstgöring eller genom frivillig befälsutbildning uppnått viss högre kompetens (såsom kompanichef), kan vid tjänstgöringens slut befordras till löjtnant och sedermera — efter viss ytterligare befälsutbildning före tjuguförsta utbildningsåret — till kapten.

Bestämmelserna om de värnpliktigas avlöningsförmåner i fredstid återfinnas i kungörelsen den 5 mars 1926 (nr 60) angående avlöning för rullförings-(sjöruullförings-)befäl och värnpliktiga under fredstid m. m., enligt vars 9 § i dess genom kungörelsen 1941: 284 erhållna lydelse värnpliktig under tjänstgöring, i den mån krigsavlöningsreglementet ej skall tillämpas, erhåller penningbidrag med en krona om dagen. Denna ersättning utgår oavsett om den värnpliktige vinner befordran eller ej.

Utöver penningbidraget utgår till värnpliktig i marinen, som inkallats till beredskapstjänstgöring, under sjötjänstgöring eller tjänstgöring i sjöreserv sjötjänstbidrag enligt samma grunder och med lika belopp, som tillämpas i fråga om sjötillägg till fast anställd personal av motsvarande tjänstegrad, dock lägst med en krona.

Under flygtjänstgöring uppbär värnpliktig i vissa fall ersättning enligt därom särskilt meddelade bestämmelser.

Enligt krigsavlöningsreglementets bestämmelser utgår till värnpliktig personal avlöning efter grad. Härigenom kommer ersättningen till den värnpliktige att motsvara måttet av det ansvar, som åläggas honom.

I sin promemoria den 4 oktober 1941 anförde 1941 års försvarsutredning i denna del bland annat.

Någon höjning av det nyligen fastställda penningbidraget för de värnpliktiga i gemen syntes icke nu böra ifrågakomma. Därest systemet med tvångsvis uttagning av vissa värnpliktiga för uttagning till befäl skulle visa sig effektivt syntes det såsom komplement kräva, att de sålunda uttagna ekonomiskt kompenseredes för de särskilda bördor, som pålades dem. I en promemoria, som av chefen för armén åberopats i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 maj 1941 angående vissa bemyndiganden i fråga om utbildningen av angivna värnpliktiga m. m., hade ifrågasatts, att till de för nyssnämnd utbildning uttagna skulle såsom compensation utgå vissa premier. Vad sålunda föreslagits syntes försvarsutredningen välmotiverat. Såsom villkor för erhållande av premie funne utredningen böra uppställas krav på godkänd examen i plutonchefsskola, respektive officersaspirantskola. Då avsikten med premien vore att underlätta den värnpliktiges återgång till civil verksamhet efter avslutande av militärutbildningen, borde vidare utbetalning ske först i samband med sådan återgång och sålunda för dem som beordrades genomgå officersaspirantskola icke redan vid plutonchefsskolans slut. Premie borde icke utgå till värnpliktig som erhöle kommendering till krigsskolan.

Såsom lämpliga belopp för premierna hade chefen för armén föreslagit 600 kronor åt den som ålades en med 180 dagar förlängd tjänstgöring och 1,500 kronor åt den, vilkens tjänstgöring förlängdes med 360 dagar. Premiernas storlek hade beräknats med utgångspunkt från ett belopp av 100 kronor i månaden för de första sex månaderna och 150 kronor i månaden för återstoden av utbildningstiden.

Försvarsutredningen anförde vidare, att frågan om ersättning till det värnpliktiga befälet även kunde ses ur en annan synpunkt än nyss sagts. Det ökade ansvar, som tjänstegraden medförde, samt den omständigheten att det ur militär synpunkt måste anses önskvärt, att de befälsutbildade värnpliktiga fullgjorde frivillig tjänstgöring, talade för att de även under tid, då

krigsavlöningsreglementet icke vore tillämpligt, erhöle högre avlöning än värnpliktiga i allmänhet. I så fall syntes avlöningen kunna bestämmas till visst belopp för månad, motsvarande vad som skulle hava utgått enligt krigsavlöningsreglementet, därest detta varit tillämpligt, därvid det mot terminslönen svarande beloppet borde utgå enligt den lägre tariffen. Den högre lönen borde utgå från tiden för befordran till sergeant.

Lönenämndens förslag.

Lönenämndens utredning utmynnar i förslag dels rörande penningbidraget till de värnpliktiga i allmänhet, dels om särskild avlöning för det värnpliktiga befälet, dels ock om ekonomisk kompensation i form av premier till samma befäl.

I fråga om *penningbidraget* till de värnpliktiga, vilkas tjänstgöring utgör 450 dagar (huvuddelen av de värnpliktiga) anför lönenämnden, att då försvarsutredningen uttalat, att någon höjning av det nyligen fastställda penningbidraget i gemen icke syntes nu böra ifrågakomma, hade lönenämnden ansett sig böra utgå från att det nuvarande penningbidraget komme att bibehållas, i varje fall under större delen av den allmänna värnpliktstiden. Beträffande efterutbildningsövningen, som skulle förläggas senast till adertonde året efter inskrivningsåret, låge emellertid enligt lönenämndens mening ersättningsfrågan annorlunda till. Vid sistberörda tidpunkt hade de värnpliktiga uppnått en levnadsålder, då det med hänsyn till vederbörandes försörjningsplikt och förhållanden i övrigt måste anses befogat med ett något högre penningbidrag. Lönenämnden hade för den skull ansett sig kunna uppställa den arbetshypotesen, att penningbidraget under nämnda övning skulle höjas från en krona till två kronor om dagen. Beträffande sjömanshusinskrivna värnpliktiga vid flottan, vilka fullgöra hela tjänstgöringen i en följd, funnes visserligen ej samma skäl för förhöjning av penningbidraget under femtonde månaden. Men då dessa värnpliktiga under sista delen av tjänstgöringstiden i allmänhet tilldelades mera krävande arbetsuppgifter, syntes tillräcklig anledning saknas att frångå den förenämnda regeln om höjning av penningbidraget från och med den 421:a tjänstgöringsdagen.

Vad åter angår *penningbidraget* till de värnpliktiga med förlängd tjänstgöring, anför lönenämnden, att den funnit en anknötning böra ske till avlöningen för huvuddelen av de värnpliktiga. På sätt ifrågasatts beträffande sistnämnda kategori ville lönenämnden föreslå, att penningbidraget från och med 421:a tjänstgöringsdagen höjdes från en krona till två kronor för dag. Härigenom skulle vad armén beträffar förhöjd avlöning för värnpliktiga med förlängd tjänstgöring inträda med början av plutonchefsskolan, då ock befordran till korporal skulle erhållas. Enligt lönenämndens mening borde penningbidraget ytterligare höjas efter erhållen vidare befordran, så att, då den värnpliktige efter genomgången av plutonchefsskolan erhöle furirs tjänsteställning, penningbidraget höjdes till 2 kro-

nor 50 öre, vilket belopp skulle komma att uppbäras under kommenderingen till officersaspirantskolan. Efter den värnpliktiges genomgång av denna och befordran till sergeant borde penningbidraget höjas till 3 kronor, vilket belopp borde ytterligare höjas för fänrik till 4 kronor, för löjtnant till 5 kronor och för kapten till 6 kronor. För den som vunnit befordran till sergeant eller högre grad skulle månadsavlöningen enligt lönenämndens förslag i stort sett komma att uppgå till samma belopp, som ifrågasattes i försvarsutredningens promemoria.

Lönenämnden framhåller, att dess sist refererade förslag närmast hade avseende å arméns värnpliktiga men att det i tillämpliga delar borde gälla även värnpliktiga vid kustartilleriet. Enahanda avlöningsförmåner borde tillkomma sådana värnpliktiga vid flygvapnet, som uttoges för utbildning till underofficerare.

Vid flottan skall befälsutbildning endast förekomma för värnpliktiga sjökaptener m. fl., vilka, såsom förut nämnts, hava att tjänstgöra 120 dagar längre än de värnpliktiga i allmänhet. Lönenämnden anför såsom sin mening, att jämväl för denna kategori borde tillämpas den föreslagna regeln om höjning av penningbidraget från och med 421:a tjänstgöringsdagen från en krona till två kronor. Vid befordran till högre tjänstegrader borde penningbidraget ytterligare höjas i enlighet med de grunder som förordats beträffande arméns värnpliktiga. Därest ifrågavarande värnpliktiga vid flottan redan före 421:a tjänstgöringsdagen skulle erhålla befordran till högre tjänstegrad, borde emellertid enligt lönenämndens mening penningbidraget icke höjas förrän efter sagda tidpunkt.

Regeln om höjning av penningbidraget från och med 421:a tjänstgöringsdagen borde enligt lönenämnden tillämpas dels å de värnpliktiga vid flygvapnet, som på frivillighetens väg uttoges för utbildning till flygförare, bombfällare och flygskyttar, dels ock å värnpliktiga läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer, ingenjörer m. fl. För sistnämnda kategorier borde vid befordran penningbidraget höjas i överensstämmelse med lönenämndens förslag rörande det värnpliktiga befälet.

Lönenämnden övergår härefter till frågan om *särskilda premier* till de värnpliktiga, som uttagas till fortsatt befälsutbildning, och anför, att nämnden ville giva sin anslutning till förslaget om dylika premier i syfte att underlätta de värnpliktiges återgång till civil verksamhet. Om penningbidraget höjdes på sätt lönenämnden förordat, syntes skäl finnas för en viss reducering av premiebeloppen. Härför talade ock, att risk förefunnes för att stora engångsutbetalningar icke komme till rätt användning. Lönenämnden ville fördenskull förorda, att premierna bestämdes till 400 respektive 1,200 kronor. Såsom villkor för erhållande av premie borde, såsom försvarsutredningen förutsatt, normalt uppställas krav på godkänd examen i plutonchefsskola respektive officersaspirantskola. Skäl syntes dock kunna anföras för att Kungl. Maj:t bereddtes möjlighet att, då särskilda skäl förelåge, medgiva undantag från sagda villkor. Värnpliktig, som efter godkänd examen vid plutonchefsskola beordrades genomgå officersaspirantskolas vin-

terkurs, borde först efter godkänd examen vid sistnämnda skola erhålla premie å 1,200 kronor. Blev han underkänd, erhöle han premie å 400 kronor, vilken alltså avsåge plutonchefsskolan. Skulle den värnpliktige genomgå officersaspirantskolans sommarkurs, borde han erhålla premie å 400 kronor efter plutonchefsskolans slut och premie å 800 kronor efter examen vid officersaspirantskolan. Premie borde icke utgå till värnpliktig, som erhöle kommendering till krigsskola. Lönenämnden ville hålla före, att de ifrågavarande premierna i allmänhet icke borde kontant utbetalas i en enda post, utan syftet med desamma syntes bättre främjas genom insättning å postsparbanksbok, med förbehåll att medlen finge uttagas med högst visst belopp under två eller tre kvartal eller dylikt.

Jämväl i fråga om premierna har lönenämnden framhållit, att dess förslag närmast avsåge arméns värnpliktiga men att enahanda förmåner borde tillkomma kustartilleriets värnpliktiga ävensom värnpliktiga vid flygvapnet, som uttoges för underofficersutbildning.

Då förlängningen av tjänstgöringstiden för värnpliktiga sjökaptener m. fl. uppginge allenast till 120 dagar samt ifrågavarande värnpliktiga komme att befordras till officerare respektive underofficerare redan efter 15 månaders tjänstgöring, anser lönenämnden särskild kompenstation i form av premier icke böra ifrågakomma för dessa liksom ej heller för värnpliktiga flygförare, bombfällare och flygskyttar, enär dessa avsåges skola uttagas efter ansökning och de under tjänstgöringstiden komme att uppbära flygavlöning.

Beträffande frågan om särskilda premier åt de s. k. specialisterna, d. v. s. värnpliktiga läkare m. fl., säger lönenämnden sig vilja understryka, att syftet med premierna till värnpliktiga, som uttoges för fortsatt befälsutbildning, vore att underlätta återgången till civil verksamhet efter en i allmänhet långvarig militärtjänstgöring. Behovet att underlätta en dylik övergång syntes lönenämnden icke lika framträdande för specialisternas vidkommande, enär dessas tjänstgöring torde komma att fördela sig på ett flertal jämförelsevis kortvariga tjänstgöringsomgångar. Härtill komme att specialisterna i allmänhet relativt snart torde erhålla befordran till högre tjänstegrader med därav följande högre dagavlöning. Med hänsyn till det anförda hölle lönenämnden för sin del före, att premier icke borde utgå till värnpliktiga i specialtjänst med förlängd tjänstgöring.

Yttranden över lönenämndens förslag.

Överbefälhavaren har inledningsvis berört frågan om tillgodoräknande av värnpliktstjänstgöringen i befordrings- och lönehänseende och därvid anført, att det ej vore rimligt om de till befälsutbildning uttagna i sin civila bana komme i efterhand i förhållande till dem, som icke vore dugliga nog för att bliva befäl. Vad rättvisan sålunda krävde vore även en oavvislig nödvändighet ur rent militär synpunkt. Blev ej dessa krav tillgodosedda, komme den förlängda tjänstgöringen att framstå såsom ett straff på dugligheten. Intresset att på bästa sätt tillgodogöra sig utbildningen komme att

minskas och utbildningens resultat äventyrades. Därest icke denna fråga kunde erhålla en tillfredsställande lösning, måste löneförmånerna under värnpliktstjänstgöringen bliva av en helt annan storleksordning än vad lönenämnden föreslagit. Den förlängda befälsutbildningen komme under alla förhållanden att innebära personliga uppoffringar. Ur denna synpunkt skulle en högre ersättning än vad lönenämnden föreslagit kunna försvaras. Med hänsyn till de ökade försvarsutgifterna över huvud taget syntes emellertid — under den nyss angivna förutsättningen — lönenämndens förslag kunna godtagas, dock med vissa jämkningar.

Överbefälhavaren har vidare i fråga om penningbidraget erinrat om att redan vid tiden för andra repetitionsövningen ett stort antal av de värnpliktiga komme att hava bildat familj. Bland annat av detta skäl syntes det därför befogat, att höjning av bidraget skedde redan från och med den 391:a tjänstgöringsdagen. Det kunde emellertid ifrågasättas, att höjningen begränsades till 1 krona 50 öre, i vilket fall statens kostnad härutinnan skulle bliva i huvudsak densamma som enligt lönenämndens förslag. Ehuru beträffande flottans värnpliktiga, vilka skulle fullgöra sin tjänstgöring i en följd, samma skäl för en tidigare höjning ej föreläge, syntes det dock vara lämpligt med samma regel för alla värnpliktiga. Grundsatsen att med högre grad även skulle följa högre lön syntes icke vara tillräckligt beaktad i lönenämndens förslag. Det med befordran följande högre ansvaret borde dock föra med sig även någon lönehöjning. En sådan skulle ock innebära en uppmuntran, som ur tjänstesynpunkt vore lycklig. Överbefälhavaren förordade därför, att med befordran alltid skulle följa högre lön. Denna grundsats borde gälla hela försvaret. I fråga om dess tillämpning vid armén och kustartilleriet anslöt sig överbefälhavaren till chefens för armén härefter återgivna förslag.

Överbefälhavaren har till sist erinrat om att den blivande befodringsgången för de värnpliktiga ej vore fastställd, varför den närmare regleringen i detta avseende kunde föranleda ändringar i vad överbefälhavaren nu förordat.

Chefen för armén har förklarat att i stort sett intet syntes vara att erinra mot de principer, från vilka lönenämnden utgått, varemot vissa erinringar kunde göras mot principernas tillämpning i olika fall. I likhet med överbefälhavaren funne chefen för armén, att penningbidraget till meniga värnpliktiga borde höjas redan från och med den 391:a dagen samt att höjningen kunde begränsas så, att bidraget komme att utgå med 1 krona 50 öre.

Beträffande de värnpliktiga, vilka erhålla befordran, har chefen för armén framhållit, att lönenämnden i vad rörde de lägsta graderna frångått den eljest tillämpade grundsatsen om avlöning efter grad. Arméchefen har härom vidare anfört huvudsakligen följande:

Lönenämnden hade sålunda icke förutsatt att förhöjd avlöning skulle utgå vid befordran till vicekorpral utan sökt inräkna kompensationen i premierna. Detta förfaringssätt syntes ej lämpligt, bland annat emedan kompensationens art därigenom icke tydligt framträdde. En synlig högre

avlöning efter graden vore ägnad att stimulera de värnpliktigas intresse och stärka det värnpliktiga befälets ansvarskänsla. — Vidare hade lönenämnden enbart tagit sikte på de värnpliktiga, vilka vunne befordran i samband med kommendering till plutonchefs- och officersaspirantskolorna, medan frågan om ersättning till annat värnpliktigt befäl lämnats öppen. Sålunda hade icke förutsatts, att vanliga värnpliktiga, vilka genomgått gruppehufsskola och därefter befordrats till vicekorpral och korpral samt, efter frivillig utbildning, eventuellt till furir, skulle tillerkännas särskild ersättning för det ökade ansvar och arbete, som komme att åvila dem både när fråga vore om ordinarie utbildning och vid tjänstgöring av beredskapskaraktär. En mera konsekvent tillämpning av principen lön efter grad borde sålunda genomföras. Med utgångspunkt från det anförda borde en lämplig löneskala uppgöras för det värnpliktiga befälet, därvid även för den lägsta graden en om än ringa förhöjning av dagavlöningen borde beräknas. Då penningbidraget till meniga värnpliktiga enligt vad förut nämnts borde utgå med förhöjt belopp från och med den 391:a dagen vore det nödvändigt att i de lägsta graderna tillämpa en lägre och en högre tariff i likhet med vad fallet vore i fråga om terminslön enligt krigsavlöningsreglementet. — Med hänsyn till befodringsförhållandena för det fast anställda manskapet kunde det visa sig behövt att i vissa fall förskjuta tidpunkten för befodraren av det värnpliktiga befälet. Ur denna synpunkt syntes bestämmelserna böra så avfattas, att värnpliktig, som med godkända vitsord genomgått plutonchefsskola respektive officersaspirantskola och vore lämplig för befodraren, hänfördes till den för furir respektive sergeant gällande löneklassen.

Chefen för armén har upprättat följande förslag till löneskala:

Löneklass		Penningbidrag (kronor per dag)	
		lägre tariff	högre tariff ¹⁾
1	Menig	1.00	1.50
2	Vicekorpral	1.20	1.70
3	Korpral	1.50	2.00
4	Elev i plutonchefsskola		2.00
5	{Furir ²⁾		2.50
	{Elev i officersaspirantskola		
6	Sergeant ²⁾		3.00
7	Fänrik		4.00
8	Löjtnant		5.00
9	Kapten		6.00

Av övriga i ärendet hörda myndigheter har lönenämndens förslag i fråga om penningbidraget icke rönt annan gensaga än att *marinförvaltningen* ansett sig icke kunna biträda lönenämndens åsikt att från regeln om höjning av penningbidraget från och med 421:a tjänstgöringsdagen icke borde få göras undantag för den som före nämnda dag vunne befodraren. *Marinförvaltningen* anför, att regeln ju vore den att höjningen, som skulle utgöra ersättning för med befodraren förknippat större ansvar, anknötes till tidpunkten för befodraren, samt att denna regel syntes böra följas även då den

¹⁾ Högre tariff tillämpas från och med den 391:a tjänstgöringsdagen.

²⁾ Gäller även värnpliktig, som med godkända vitsord genomgått plutonchefsskola respektive officersaspirantskola och är lämplig för befodraren till furir respektive sergeant.

komme i kollision med huvudregeln om förhöjning av penningbidraget från och med 421:a tjänstgöringsdagen.

Vidkommande premierna hava bland de hörda myndigheterna yppats från lönenämnden avvikande meningar såväl i fråga om storleken m. m. som beträffande de kategorier värnpliktiga, som skulle kunna erhålla premier.

Överbefälhavaren har under hänvisning till de avsevärda utgifter, som efter den långa tjänstgöringen komme att åvila ifrågavarande värnpliktiga vid deras återgång till det civila livet, förordat, att premiernas storlek måtte bestämmas i enlighet med de i försvarsutredningens promemoria angivna beloppen, d. v. s. respektive 600 och 1,500 kronor.

Chefen för armén har gentemot lönenämndens motivering för att föreslå sänkning av premiebeloppen eller att sänkningen kompenseras av det för befälseleverna¹⁾ beräknade högre penningbidraget yttrat att denna tankegång icke syntes riktig, då penningbidragen avsåge att utgöra en ersättning för det ökade ansvar och arbete, som följde med den högre befälsställningen, medan premierna återigen åsyftade att underlätta en återgång till civil verksamhet. De av försvarsutredningen förordade beloppen kunde rimligtvis icke anses för höga utan låge snarare på den undre gränsen för vad som kunde anses skäligt. Det hade också från studentkårernas sida i skrivelse till sammansatta stats- och andra lagutskottet framhållits, att viss förhöjning av premiernas storlek vore påkallad. För att det förutsatta systemet med förlängd befälsutbildning skulle vinna en sund tillämpning vore det även, såsom försvarsutredningen framhållit, nödvändigt, att de för sådan tjänstgöring uttagna värnpliktiga bereddes tillbörlig ekonomisk kompensation.

Liknande synpunkter hava andragits av *chefen för marinen*, som emellertid samtidigt framhåller, att vad sålunda föreslagits avsåge i huvudsak kustartilleriets värnpliktiga. I fråga om det värnpliktiga befälet vid flottan låge enligt marinchefens åsikt saken något annorlunda till eftersom befälsutbildningen av dessa värnpliktiga — sjökaptener och likställda — med endast 120 dagar överstege tjänstgöringstiden om 450 dagar i en följd samt befordran till officer respektive underofficer ernåddes redan efter sistnämnda tid. *Chefen för marinen* hade därför intet att erinra mot lönenämndens förslag att premier ej skulle utgå till ifrågavarande värnpliktiga.

I sistnämnda fråga har det däremot synt *marinförvaltningen* tveksamt om de skäl, som lönenämnden anfört mot att för befälsutbildning uttagna värnpliktiga sjökaptener, styrmän och maskinister tilldelades premier, kunde anses bärande. Även denna personal kunde på grund av konjunktursvängningar eller dylikt under den tid de fullgjorde sin värnplikt riskera arbetslöshet. En mindre premie på förslagsvis 150 kronor till mötande av första tidens utgifter innan anställning hunne erhållas, syntes kunna vara berättigad.

Arméförvaltningens civila departement, som biträtt lönenämndens förslag, har erinrat därom, att lönenämnden förutsatt att förmånen av särskilda

¹⁾ Här och i det följande avses med befälselever de värnpliktiga, som utvalts till officers- eller underofficersutbildning, med undantag för dem, som i särskild ordning antagits till officers- eller reservofficersaspiranter.

premier icke skulle ifrågakomma för dem, som kommenderades till krigsskolan. Härtill ville departementet ansluta sig, förutsatt att enligt den nya organisationen av officersutbildningen kommendering till krigsskolan icke skulle ifrågakomma för reservofficersaspirant. Det syntes dock böra klargöras om kommendering till krigsskolan under alla förhållanden skulle utestänga officersaspirant från erhållande av premie. Departementet åsyftade härvid fall, då dylik aspirant på grund av sjukdom bleve ur stånd att fullfölja krigsskolekursen eller underkändes och därför icke vunne anställning som officer.

Gentemot lönenämndens förslag att premier ej skulle utgå till flygförare, bombfällare och flygskyttar har *överbefälhavaren* invänt, att den omständigheten att dessa värnpliktiga skulle uttagas på frivillighetens väg vore intet skäl för att de skulle erhålla sämre förmåner än andra. Flygavlöningen vore motiverad av orsaker, som ej ägde samband med nu föreliggande fråga. Över huvud skulle det ur psykologisk synpunkt vara olyckligt att låta dessa värnpliktiga intaga en särställning. I samma fråga har *chefen för flygvapnet och flygförvaltningen* framhållit, att den särskilda flygavlöningen utgjorde kompensation för med flygtjänstgöringen följande ansvar, förslitning och risker. Ej heller skillnaden mellan frivillig tjänstgöring och tjänstgöring utan ansökan syntes motivera att den särskilda premien i detta fall slopades. Härvid borde vidare bemärkas att, enligt vad försvarsutredningen syntes förutsätta, flertalet värnpliktiga, som beordrades till fortsatt utbildning, skulle uttagas på frivillighetens väg.

Vad slutligen anginge frågan huruvida värnpliktiga i specialtjänst borde erhålla premier eller ej har *överbefälhavaren* yttrat, att han funne densamma tveksam. De av lönenämnden i detta avseende anförda skälen förefölle visserligen beaktansvärda. Å andra sidan kunde specialisternas förlängda tjänstgöring bliva förlagd till en sen tidpunkt, då de hade särskilda svårigheter ej minst med räntor och lån. Det syntes därför böra tagas under övervägande att giva denna kategori någon högre gottgörelse än vad lönenämnden föreslagit. Jämväl *chefen för marinen* har funnit skäligt att giva dessa värnpliktiga någon ersättning för det avbräck i den civila sysselsättningen, som den förlängda tjänstgöringen givetvis komme att medföra. Premie borde därför utgå till dessa värnpliktiga efter en beräkning av 100 kronor per månad. *Chefen för armén* åter har erinrat om att dessa värnpliktiga under den fortsatta militärutbildningen komme att tjänstgöra i befattningar som svarade mot deras civila yrken. Samma behov att underlätta de ifrågavarande värnpliktigas återgång till civil verksamhet kunde därför icke anses föreligga, varför anledning icke syntes förefinnas att härvidlag frångå lönenämndens förslag. Därest av andra skäl särskild kompensation för den längre utbildningstiden ansåges befogad, borde emellertid sådan tillkomma samtliga här berörda värnpliktiga, vilka inom hela krigsmakten hade likartad tjänstgöring.

Det av lönenämnden uppställda villkoret om godkänd examen i plutonchefsskola respektive officersaspirantskola för premiers utbekommande har

föranlett erinringar från överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna. Sålunda har *överbefälhavaren* funnit villkoret väl strängt och erinrat om att värnpliktiga avsåges kunna uttagas till skolorna mot sin vilja. Trots att vederbörande gjorde sitt bästa, kunde han på grund av bristande förutsättningar bli underkänd. Det hade i sådana fall begåtts ett misstag vid uttagningen. Överbefälhavaren förordade den jämkningen i lönenämndens förslag att en del av premien alltid skulle utbetalas oberoende av om vederbörande godkäfts eller icke, därvid undantag dock borde göras för den som underkänts i följd av uppenbar ovillighet eller dåligt uppförande. Liknande synpunkter hava anlagts av *chefen för armén*, som ansett att den reducerade premien lämpligen kunde fastställas till 30 procent av det ordinarie beloppet. Gränfall kunde givetvis även tänkas inträffa, där dispens från fordran på godkänd examen kunde vara befogad, och arméchefen erinrar att enligt lönenämndens mening Kungl. Maj:t borde hava möjlighet att medgiva avsteg från nämnda krav. Enligt *chefens för flygvapnet och flygförvaltningen* mening borde möjlighet att när särskilda skäl därtill föreläge dispensera från examenskravet tillkomma jämväl central förvaltningsmyndighet. Slutligen har *chefen för marinen* yttrat, att ifrågavarande villkor innebure ett avsteg från de av lönenämnden och 1941 års försvarsutredning uttalade principerna om ekonomisk kompensation för förlängd tjänstgöring och underlättande av återgången till civil verksamhet, vilken genom premierna borde främjas. Sådana värnpliktiga, som av utbildningsbefälet erhöle vitsord om välförhållande (gott uppförande) under utbildningen syntes utan förbehåll böra tillerkännas oavkortad premie. De underkända, som ej erhöle sådant vitsord under tjänstgöringen, borde emellertid ej bli helt lottlösa utan på grund av sin uppoffring av tid m. m., som vore lika för alla, erhålla en del av premien, exempelvis 50 procent.

Lönenämndens förslag i fråga om ordningen för utbetalning av premie har biträtts av *arméförvaltningens civila departement*. Däremot har *överbefälhavaren* funnit tveksamt, om tillräckliga skäl föreläge för en successiv utbetalning av premien helst som det fast anställda manskapet ej vore underkastat sådant förmynderskap. Å andra sidan syntes möjlighet böra beredas för att på särskilda skäl redan före utbildningens slut utbetala någon del av premien. *Chefen för marinen* har, under hänvisning till att behov av premiebeloppen med största sannolikhet kunde beräknas uppstå redan under utbildningens gång, förklarat sig ej kunna biträda lönenämndens förslag om utbetalningen utan anser, att premierna, åtminstone med halva beloppen, borde göras tillgängliga för den värnpliktige sedan han fullgjort högst halva den utbildningstid, som berättigade till premie. Ett sådant förslag syntes dessutom, ehuru blott delvis, eliminera det statens förmynderskap beträffande den värnpliktiges ekonomi, som lönenämndens förslag skulle innebära. *Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen* har framhållit, att avslutandet av utbildningen komme att medföra behov av nyuppsättning av beklädnad och därav betingade utgifter, som motiverade hela premiens utbetalning i en post. Slutligen har *chefen för armén* framhållit, att det av

lönenämnden förordade systemet syntes avse att förebygga att premierna komme till annan användning än den avsedda samt att förhindra att penningbeloppen avlockades de värnpliktiga till onyttiga inköp. Arméchefen har funnit det visserligen i och för sig vara en fördel om detta syfte kunde tillgodoses. Å andra sidan borde beaktas att det ur den värnpliktiges synpunkt kunde vara förknippat med bestämda olägenheter att dispositionsrätten till de bekomna medlen vore beskuren. Utbetalningsbestämmelserna borde med hänsyn härtill icke göras alltför snäva.

Lönenämndens förslag och de däröver avgivna yttrandena hava såsom jag förut antytt överarbetats av de av mig tillkallade utredningsmännen. Deras förslag i ämnet — avgivet i form av en den 30 april 1942 dagtecknad *P. M. med förslag i fråga om avlöning m. m. till värnpliktiga budgetåret 1942/43*, vilken promemoria torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet — anhåller jag att nu få anmäla för Kungl. Maj:t.

Utredningsmännens förslag.

Vad först angår frågan om *penningbidraget* till huvuddelen av de värnpliktiga ansluta sig utredningsmännen till förslaget om en differentiering i förhållande till utbildningstiden och föreslå, att bidraget från och med 391:a utbildningsdagen, d. v. s. för huvuddelen av de värnpliktiga, från och med andra repetitionsövningen höjes till 1 krona 50 öre för dag.

Vidkommande penningbidraget till de värnpliktiga med förlängd tjänstgöring biträda utredningsmännen arméchefens av överbefälhavaren tillstyrkta förslag att allt värnpliktigt befäl skall avlönas efter grad, alltså oberoende av dagantalet. Utredningsmännen anse, att för olika befälskategorier penningbidraget bör utgå med de belopp, som framgå av följande uppställning (hänförlig till de vid armén förekommande befälsgraderna), nämligen

vicekorpral ¹⁾	1 krona 50 öre för dag
korpral	2 kronor » »
furir	2 » 50 öre » »
sergeant ²⁾	3 » » »
fänrik	4 » » »
löjtnant	5 » » »
kaptän	6 » » »

Utredningsmännen finna i fråga om sjövärnsskåren på anförda skäl att medlemmarna vid tjänstgöring vid flottan utöver den ordinarie tjänstgöringstiden om 450 dagar böra komma i åtnjutande av — förutom fri beklädnad, inkvartering, förplägnad och sjukvård — avlöning i enlighet med utredningsmännens förslag beträffande värnpliktig av motsvarande tjänstegrad.

Den föreslagna löneskalan innebär, såsom utredningsmännen framhålla,

¹⁾ vid marinen: 2. klass sjöman (kustartillerist).

²⁾ » » : underofficer av 2. graden, flaggkadett.

för värnpliktig till och med furirsgraden en något högre avlöning än den som enligt krigsavlöningsreglementet utgår till de värnpliktiga i samma grader, vilka erhålla terminslön enligt den lägre tariffen. Utredningsmännen finna sitt förslag påkalla jämkningar i krigsavlöningsreglementet men avstå av angivna skäl från att föreslå någon ändring i detta sammanhang.

Utredningsmännen, som ansluta sig till tanken att för befälseleverna underlätta återgången till civil verksamhet genom att tilldela dem *premier*, föreslå såsom lämpliga belopp 500 kronor för underofficerselev och 1,300 kronor för officerselev. Utredningsmännen betona emellertid, att de sålunda föreslagna beloppen få betraktas såsom minimibelopp att gälla i avbidan på kompensationsfrågans slutliga lösning, samt föreslå följande huvudvillkor i fråga om premiers tillgodonjutande, nämligen

att premie om 500 kronor utbetalas till värnpliktig, som med godkända vitsord genomgått plutonchefsskolan och icke skall fortsätta i officersaspirantskolan,

att premie om 1,300 kronor utbetalas vid officersaspirantskolans slut till godkänd officerselev, med undantag för de elever, som få kommendering till krigsskola, samt

att till i officersaspirantskolan underkänd elev utbetalas premie om 500 kronor eller det belopp, som han intjänat genom att hava godkänts i plutonchefsskolan.

Sedan utredningsmännen dels föreslagit, att elev som till följd av sjukdom icke kunnat godkännas skall erhålla möjlighet att hos Kungl. Maj:t ansöka om premie såsom compensation för den tid han tjänstgjort, dels avstyrkt dispensmöjlighet i fråga om på grund av militär olämplighet underkända elever, föreslå utredningsmännen, i syfte att eleverna allt efter som utbildningen fortskrider skola erhålla kännedom om resultatet ävensom att förebygga att elevs underkännande kommer att bero på godtycke, ej mindre att betygssättningen sker månatligen och delgives eleverna än även att examen i plutonchefsskolan som regel skall förrättas av regements- eller motsvarande chef.

Vidare framlägga utredningsmännen vissa förslag avseende att i särskilda fall möjliggöra utbetalning i förskott av del av premie, varjämte de taga bestämt avstånd från tanken att genom insättning på sparbanksbok med spärrregler användningen av premiebeloppen.

Till de värnpliktiga vid flygvapnet, vilka efter ansökan uttagas för utbildning till flygförare, bombfällare och navigatörer samt flygskyttar, anse utredningsmännen böra utgå premier enligt samma grunder som för de värnpliktiga befälseleverna, medan till värnpliktiga sjökaptener och likställda föreslås premier å 300 kronor att med lika belopp utbetalas efter fullgörandet av vardera av repetitionsövningarna.

Vad härefter angår frågan om premier till de s. k. specialisterna, d. v. s. värnpliktiga läkare, tandläkare, apotekare och veterinärer samt värnpliktiga, som uttagits för utbildning till tygtekniker och krigskassörer, ävensom vissa ingenjörer m. fl. finna utredningsmännen det lämpligt att först i samband

med avgivande av förslag till annan kompensation än ekonomisk sådan upptaga förevarande fråga till slutlig behandling.

I fråga om reservofficersaspiranter vid samtliga försvarsgrenar — under vilken benämning jämväl reservkadetter av olika kategorier inbegripas — innebär förslaget tillämpande av samma löneskala som föreslagits för de värnpliktiga befälseleverna samt slopande av nu utgående särskilda avlöningstillägg. Vidare föreslås såsom allmän regel, att till reservofficersaspirant skall efter utbildningens avslutande utgå premie enligt samma grunder, som enligt förslaget skola gälla för de värnpliktiga befälseleverna. I fråga om sjökaptener och likställda skall dock gälla det för värnpliktiga sådana föreslagna, nyss omnämnda lägre beloppet om 300 kronor.

Utredningsmännen hava vidare ingått på frågan huruvida aktiv officersaspirant — vilken såsom av det föregående framgår av dem föreslagits undantagen från rätten att vid officersaspirantskolans avslutande utfå premie — skall, därest han på grund av sjukdom eller annan militär olämplighet än lättja, dåligt uppförande eller dylikt icke kan godkännas på krigs- (sjökrigs-, flygkadett-) skolan, kunna komma i åtnjutande av ekonomiskt bidrag för underlättande av övergången till civil verksamhet, och utredningsmännen hava föreslagit, att frågan därom i varje särskilt fall förbehålles Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan utredningsmännen något berört frågan om kompensationen till värnpliktiga, som äro egna företagare, samt härefter i fråga om de s. k. samvetsömma värnpliktiga förklarar sig anse varje analogisk tillämpning av de föreslagna bestämmelserna om penningbidrag och premier utesluten, avslutas promemorian med en kostnadsberäkning, varav framgår att med ett godtagande av utredningsmännens förslag anslagsbehovet under budgetåret 1942/43 för de värnpliktigas avlöning — inberäknat premier och inkvarteringsbidrag till marinens kadetter — uppgår till

för armén	kronor 17,400,000
» marinen	» 2,707,100
» flygvapnet	» 2,120,000.

I fråga om utredningsmännens motivering samt vissa nu ej berörda detaljfrågor hänvisar jag till den av dem avgivna promemorian.

Då jag den 13 februari 1942 erhöi Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla utredningsmän för att verkställa den utredning, för vars hittills föreliggande resultat jag nyss redogjort, yttrade jag, bland annat, att en av grundprinciperna i den nya värnpliktslagen hade varit att så rättvist som möjligt fördela värnpliktsbördorna. En nödvändig avvikelse från denna regel innebure den särskilda tjänstgöring, som ålades de för befälsföring lämpligaste och de som på grund av sin yrkesinriktning vore skickade att fullgöra specialtjänstgöring. Dessa kategorier värnpliktiga måste i långt högre grad än de övriga ställa sina krafter i försvarets tjänst. Därest ej särskilda åtgärder vidtoges i

*Departements-
chefen.*

utjämnande syfte, föreläge därför risk för att värnpliktiga med den kortare utbildningstiden kunde i sin civila samhällsgärning få ett obehörigt försprång framför dem, som bringade rikets försvar större offer.

Det sagda gällde, såsom jag vidare framhöll, i alldeles särskild grad beträffande de värnpliktiga, som uttoges till officers- eller underofficersutbildning. Urvalet till sådan utbildning skedde efter duglighet, ådagalagd under den vanliga värnpliktstjänstgöringen. Det syntes icke tillfredsställande, att de som prövats vara framför sina kamrater lämpliga för kvalificerad tjänstgöring inom försvarsväsendet härigenom komme att få ett försämrat utgångsläge i sin civila verksamhet. I försvarsväsendets intresse låge att endast de bästa och dugligaste uttoges för den ifrågavarande utbildningen. Förutom rättvisesynpunkter talade därför även militära skäl för behovet av åtgärder, ägnade att avlägsna olägenheterna för nämnda värnpliktiga i deras civila gärning.

Såsom jag vidare framhöll vore ett beslut om tillerkännande av särskild ersättning åt ifrågavarande värnpliktiga under värnpliktstjänstgöringen visserligen ägnat att till en del kompensera dem för den tidsförlust, som vållades genom den förlängda tjänstgöringen, men det syntes nödvändigt att bereda dem compensation även i andra hänseenden.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts kan jag ansluta mig till de allmänna synpunkter, från vilka utredningsmännen utgått vid utformandet av sina förslag. De förslag till åtgärder, som av dem framlagts, finner jag i stort sett väl avvägda och jag har alltså ej heller något att erinra mot att — i avbidan på ytterligare undersökning av möjligheterna att eliminera eller lindra olägenheterna i utbildnings- och merithänseende för det värnpliktiga befälet och specialisterna — de åtgärder som nu vidtagas begränsas till att avse frågorna om penningbidrag till de värnpliktiga och om särskild ekonomisk compensation åt befälseleverna. Härtill kommer att bestämmelser i dessa hänseenden redan nu äro erforderliga med hänsyn till de i tjänst varande värnpliktiga. Dessa bestämmelser böra emellertid erhålla provisorisk karaktär i avbidan på en omprövning av kompensationsfrågan i dess helhet och därför gälla allenast under budgetåret 1942/43.

Utredningsmännens förslag till ändrade grunder för penningbidrag finner jag mig böra biträda och vill särskilt framhålla önskvärdheten av en konsekvent tillämpning av regeln avlöning efter grad. Jag förordar i anslutning härtill dels en höjning till 1 krona 50 öre av penningbidraget till de värnpliktiga i allmänhet från och med 391:a tjänstgöringsdagen, dels ock den föreslagna löneskalan för värnpliktiga med befäls grad. De av mig sålunda förordade reglerna för de värnpliktigas avlöning torde emellertid under nästa budgetår icke böra träda i kraft med mindre krigsavlöningsreglementet bringas ur tillämpning. Frågan om förhållandet mellan den föreslagna löneskalan och krigsavlöningsreglementets lägre tariff torde få tagas under övervägande i annat sammanhang.

Jag föreslår vidare i likhet med utredningsmännen att för reservofficersaspiranter tillämpas i princip samma ersättningsgrunder som för de värn-

pliktiga befälseleverna samt att i samband därmed de nu utgående särskilda avlöningstilläggen slopas. Det måste nämligen enligt min åsikt innebära rättvisa och vara ägnat att skapa reda i förvaltningshänseende att samma försvarsgren tillhörande personal med lika tjänstgöring såvitt möjligt åtnjuter enahanda avlöningsförmåner. För de nya bestämmelsernas ikraftträdande förordar jag sådan övergångsbestämmelse, att vid nämnda tidpunkt i tjänst varande reservofficersaspirant icke får vidkännas minskning i avlöningsförmånerna. Skulle det i framtiden visa sig, att bortfallandet av vissa reservofficersaspiranter nu tillkommande förmåner menligt inverkar på reservbefälsrekryteringen, torde frågan om beredande åt reservofficersaspiranter av särskilda förmåner få upptagas till förnyad prövning.

De av utredningsmännen föreslagna premiebeloppen synas mig väl låga. Särskilt gäller detta premien till de blivande värnpliktiga officerarna, som jag anser böra i överensstämmelse med överbefälhavarens och arméchefens mening fastställas till 1,500 kronor. Jag vill emellertid erinra om att, såvitt angår 1940 års klass, jämväl övriga värnpliktiga hava att i beredskapssyfte efter avslutandet av första tjänstgöringen om 360 dagar fullgöra ytterligare 180 dagars tjänstgöring. Detta förhållande synes mig böra föranleda viss reducering av det på tiden för underofficersutbildningen belöpande premiebeloppet, som torde få nedsättas till hälften. Med hänsyn härtill föreslår jag, att premiebeloppen — jämväl för det fall att till befälseleverna kan komma att till följd av rådande beredskapsförhållanden utgå hemortslön, varom förmåles i 1942 års krigsfamiljebidragskommittés den 24 april 1942 avgivna betänkande — för budgetåret 1942/43 bestämmas till 250 kronor, respektive 1,250 kronor.

Jag anser i likhet med utredningsmännen, att premie skall utgå till reservofficersaspirant, och förordar även, att åt officersaspirant, som av angivna skäl nödgats avbryta krigsskolekurs, beredes möjlighet att få prövad frågan om understöd för att underlätta övergången till civilt arbete. Utredningsmännens förslag om premier åt värnpliktiga flygförare m. fl. samt åt värnpliktiga sjökaptener och likställda föranleda icke annan erinran från min sida än vad som följer av vad jag nyss anfört om premiebeloppen under nästa budgetår. Premiebeloppen böra följaktligen bestämmas till 150 kronor för värnpliktiga sjökaptener och likställda. Utredningsmännen hava ansett, att sjövärnsskårens medlemmar icke böra åtnjuta premier. Med hänsyn till den ställning, kåren skall intaga inom försvaret, och till den tjänstgöring, som utöver den vanliga värnpliktsutbildningen skall krävas av kårens medlemmar, kan det enligt min mening ifrågasättas, huruvida icke premier i viss utsträckning böra utgå såsom kompensation för den längre tjänstgöringen. Denna fråga torde emellertid böra ytterligare övervägas av utredningsmännen.

I övrigt godtager jag de i fråga om premierna föreslagna bestämmelserna.

Jämlikt den nya ordningen för rekryteringen av officerare på stat vid armén komma dessa att uttagas bland de värnpliktiga, som utväljas för utbildning till värnpliktiga officerare. Då följaktligen statofficersaspiranternas utbildning kommer att ända till avslutandet av officersaspirantskolan äga rum tillsammans med övriga till officersutbildning utvaldas, under vilken tid samtliga

åtnjuta enahanda förmåner, förordar jag i likhet med utredningsmännen, att statofficersaspiranterna jämväl för den återstående utbildningstiden, d. v. s. trupptjänstgöringen vid eget truppförband och krigsskolekursen, skola åtnjuta motsvarande penningbidrag och övriga förmåner som de värnpliktiga, vilka uttagits för utbildning till befäl. Ehuru de nu anförda skälen icke göra sig lika starkt gällande beträffande de andra försvarsgrenarnas officersaspiranter bör, bland annat i syfte att i fråga om förmånerna undvika alltför påtagliga skiljaktigheter mellan de för befälsutbildning utvalda vid de olika försvarsgrenarna, nyss anförda regel vinna tillämpning jämväl vid marinen och flygvapnet.

På Kungl. Maj:t torde få ankomma att i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu anförts meddela närmare föreskrifter rörande ändrade grunder för penningbidrag till värnpliktiga samt rörande premier till värnpliktiga befälselever m. m., därvid torde till prövning böra upptagas jämväl förslagen angående betygssättning och examens förrättande, vilka synas värda beaktande. Premierna böra givetvis utgå vid sidan av de i krigsavlöningsreglementet angivna förmånerna under tid då detta reglemente tillämpas.

I årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln punkterna 21, 67 och 102, hava för armén, marinen och flygvapnet behovet av anslag till de värnpliktigas avlöning beräknats till respektive 17,700,000, 2,800,000 och 1,800,000 kronor. I beloppen ingå, förutom det av utredningsmännen omnämnda beloppet för inkvarteringsbidrag till kadetter å 150,000 kronor, avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter vid armén och flygvapnet med respektive 90,000 och 16,500 kronor samt åt reservkadetter vid kustartilleriet och reservintendentskadetter med tillhoppa 6,600 kronor. Vid ett godtagande av utredningsmännens förslag bortfaller behovet av medel till dylika avlöningstillägg. Enligt utredningsmännens kostnadsberäkningar i övrigt, mot vilka jag icke har något att erinra, skulle ifrågavarande avlöningsanslag komma att uppgå till, i avrundade tal, respektive 17,400,000, 2,700,000 och 2,100,000 kronor eller tillhoppa något mindre än summan av de beräknade beloppen. Den av mig för budgetåret 1942/43 förordade nedsättningen av premiebeloppen medför någon reducering av det för armén beräknade beloppet eller till 17,000,000 kronor. Jag erinrar emellertid om utredningsmännens påpekande, att för arméns vidkommande upptagits premier allenast till halva antalet officersaspiranter eller till dem, vilka genomgått officersaspirantskolans vinterkurs.

En tillämpning under budgetåret 1942/43 av nu gällande grunder för de värnpliktigas avlöning — d. v. s. ett penningbidrag å en krona om dagen till alla och inga premier — skulle, enligt vad jag från utredningsmännen inhämtat, medföra en sammanlagd utgift å ungefär 18,650,000 kronor. Mitt förslag innebär alltså en merkostnad å omkring 3,150,000 kronor, varav på penningbidragen belöpa 2,170,000 kronor och på premier 980,000 kronor.

Under hänvisning till vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande i huvudsak av i det föregående angivna grunder för bestämmande av penningbidrag till de värnpliktiga samt för premier till värnpliktiga befälselever m. fl., för budgetåret 1942/43 anvisa

för armén till *De värnpliktigas avlöning* ett förslagsanslag av 17,000,000 kronor,

för marinen till *De värnpliktigas avlöning* ett förslagsanslag av 2,700,000 kronor samt

för flygvapnet till *De värnpliktigas avlöning* ett förslagsanslag av 2,100,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

Sigurd Lind.

P. M.

med förslag i fråga om avlöning m. m. till värnpliktiga budgetåret 1942/43.

Allmänna synpunkter.

Utredningsmännen vilja inledningsvis erinra om de dem meddelade direktiven, enligt vilka de böra förutsättningslöst och obundna av traditionella betraktelsesätt pröva möjligheterna att eliminera eller mildra de olägenheter för den enskilde av ekonomisk natur samt i utbildnings- och merithänseende, som äro förknippade med uttagning till officers-, underofficers- och specialistutbildning. Utredningen i fråga om förefintliga möjligheter att eliminera eller mildra nyss antydda olägenheter i utbildnings- och merithänseende har såsom utredningsmännen anmält för departementschefen icke fortskridit så långt, att klart utformade förslag föreligga, vadan utredningsmännen tills vidare inskränka sig till behandling av frågan om den ekonomiska kompensationen till ifrågakvarande värnpliktiga. Utredningsmännen få emellertid beträffande problemet i dess helhet såsom sin mening framhålla, att betydelsen i praktiken för de värnpliktiga av vad utredningsmännen i det följande ämna eller framdeles kunna komma att föreslå i väsentlig mån blir avhängig av att en bestämmd omsvängning äger rum i medborgarnas i gemen sätt att se den militära tjänsten speciellt för de värnpliktigas del. Det gäller därutinnan att få det traditionella betraktelsesättet om värnpliktstjänstgöringen såsom ett nödvändigt ont, som det gäller att snabbt och billigt komma i från, bortarbetat och ersatt med insikten om att fullgörandet av militärutbildning till landets försvar är en skyldighet, som får anses fundamental för medborgare i en folkstyrd stat och av vars uppfyllande i rätt anda denna stats framtid kan bliva beroende.

Från sistnämnda utgångspunkt lärer det ock framstå såsom en naturlig sak att, när statsledning och folk, i ändamål att fylla den på krigsfot ställda försvarsmaktens behov av befäl, begära att eliten av landets vapenföra ungdom skall i rikets intresse göra väsentligt längre värnplikt än de övriga, staten i första hand samt i andra hand kommunerna och det enskilda näringslivet skola vidtaga sådana åtgärder att icke endast dessa värnpliktiga hållas i möjligaste mån skadeslösa för den längre tjänstgöringen utan att denna rent av kommer att betraktas såsom en förmån.

Att det militära befälets betydelsefulla verksamhet tidigare ej av gemene man uppskattats till sitt fulla värde torde väl numera vara en erkänd sak. Detta beklagliga förhållande kan naturligen hänföras till åtskilliga orsaker. En är den nyss omtalade inställningen till värnplikten, en annan tvivelsutan den, att man över huvud ej satt sig in i att det i mångt och mycket är på detta befäls göranden och låtanden, som det ytterst kommer att bero, huru stora de blodsoffer bliva, som i krigstid skola krävas ut av de vapenföra årsklasserna. Den plikttröhet, hängivelse för yrket samt höga utbildnings-

standard, som karaktärisera de svenska befälskåreerna — aktiva så väl som reservister — hava hittills medverkat till att nyss omfördälda bristande uppskattning icke kommit att menligt inverka på den anda, i vilken befälet fullgjort sin betydelsefulla fostrargärning. Att så varit fallet lärer väl i gemene mans ögon knappast betraktas såsom något anmärkningsvärt, men det måste enligt utredningsmännens mening därvid ihågkommas, att våra goda erfarenheter i nyssnämnda avseende härröra sig från en personkrets, där samtliga frivilligt valt sitt yrke. Man kan väl hoppas men har ej någon säkerhet för att resultatet blivit detsamma, om det i stället varit fråga om tvångsvis uttaga.

Med det nu anförda och under framhållande av att andan hos truppen är avhängig av den hos befälet, återkomma utredningsmännen till vad de först antytt, nämligen att allt vad göras kan måste göras för att de till befälsutbildning uttaga skola känna, att deras gärning uppskattas av samhället samt att detta även i mån av förmåga söker i olika avseenden kompensera dem för den i förhållande till deras jämnåriga ökade tjänstgörings-skyldigheten.

Av tidigare anförda skäl komma utredningsmännens härefter framlagda förslag till dylik compensation allenast att behandla ekonomisk sådan. De olika slagen av compensation äro emellertid icke oavhängiga av varandra och det är därför ingalunda uteslutet, att då utredningsmännen skola utarbета sitt förslag att upphäva eller mildra olägenheterna i utbildnings- och merit-hänseende av den förlängda tjänstgöringen det befines nödvändigt att i ett eller flera avseenden modifiera det nu framlagda förslaget. Detta lärer därför få betraktas såsom ett provisorium, vars tillkomst föranletts av nödvändigheten av bestämmelser för de nu i tjänst varande värnpliktiga.

Penningbidraget till de värnpliktiga i allmänhet.

I denna del föreligga två förslag. Lönenämnden har — under framhållande att vid tiden för efterutbildningsövningen de värnpliktiga uppnått en levnadsålder, då det med hänsyn till vederbörandes försörjningsplikt och förhållanden i övrigt måste anses befogat med ett något högre penningbidrag än det eljest gällande bidraget av en krona om dagen — ansett penningbidraget böra under efterutbildningsövningen eller alltså från och med 421:a utbildningsdagen höjas till 2 kronor om dagen. Häremot har chefen för armén erinrat, att det av lönenämnden anförda argumentet kunde anses äga giltighet även i fråga om den sista repetitionsövningen, som fullgöres under sjunde eller åttonde utbildningsåret eller vid en tidpunkt, då de flesta torde hava bildat familj. Det syntes i anledning härav befogat att räkna med ett förhöjt penningbidrag för de värnpliktiga redan från och med den fjortonde utbildningsmånaden. Chefen för armén liksom överbefälhavaren hava i anslutning till vad sålunda anförts förordat höjning av penningbidraget från och med 391:a tjänstgöringsdagen. Förhöjningen borde emellertid begränsas till 1 krona 50 öre, vilket vore det belopp, som enligt krigsavlöningsregle-

mentets högre tariff utginge till meniga värnpliktiga. Statens kostnad bleve på så sätt i huvudsak densamma som enligt lönenämndens förslag.

Utredningsmännen vilja i förevarande avseende ansluta sig till förslaget om en differentiering av penningbidraget till meniga värnpliktiga i förhållande till utbildningstiden. Med hänsyn till den relativt sena tidpunkt, till vilken sista repetitionsövningen avses att bli förlagd, finna utredningsmännen övertvägande skäl tala för att det högre bidraget får utgå jämväl under sista repetitionsövningen, d. v. s. i regel från och med 391:a utbildningsdagen. Nödvändigheten av att hålla försvarsutgifterna nere synes å andra sidan få medföra, att bidragshöjningen begränsas till 50 öre om dagen. Sker så uppkommer väl i förhållande till lönenämndens förslag en viss kostnadsökning, beroende på att antalet av de värnpliktiga, som fullgöra sista repetitionsövningen, är större än det antal, som undergår efterutbildning. Denna kostnadsökning torde dock få betecknas såsom relativt obetydlig. För budgetåret 1946/47 beräknas den för arméns vidkommande till 15,000 kronor.

På de av lönenämnden anförda skälen finna utredningsmännen att förmånen av förhöjt penningbidrag bör tillerkännas jämväl flottans värnpliktiga.

Vidkommande de flygvapnet tilldelade värnpliktiga, som kunna komma att fullgöra en repetitionsövning om sextio dagar, medför ett genomförande av det här förut framlagda förslaget, att de under halva repetitionsövningen komma att erhålla 1 krona om dagen och under återstoden 1 krona 50 öre. Någon olägenhet i kassaavseende torde icke behöva följa härav, enär övergången från lägre till högre penningbidrag kan beräknas komma att ske samtidigt för hela kontingenten.

Vad sålunda föreslagits har primärt avseende å värnpliktiga, som utbildas jämlikt 1941 års värnpliktslag eller 1941 års provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga. Av praktiska skäl synes förslaget böra vinna tillämpning jämväl i fråga om de värnpliktiga, vilka omförmälas under mom. b) och c) i övergångsbestämmelserna till 1941 års värnpliktslag, d. v. s. vissa äldre årsklasser tillhörande värnpliktiga, vilka utöver tidigare fulljord tjänstgöring eller i stället för dem enligt äldre lag åliggande landstormsrepetitions- eller landstormsbefälsövning skola fullgöra en repetitionsövning eller en efterutbildningsövning.

Penningbidraget till de värnpliktiga, vilka uttagits för fortsatt utbildning.

Av de föreliggande förslagen hava utredningsmännen med utgångspunkt från sitt nyss återgivna förslag i fråga om penningbidraget till de värnpliktiga i allmänhet funnit sig böra biträda arméchefens, av överbefälhavaren tillstyrkta förslag att allt värnpliktigt befäl skall avlönas efter grad, alltså oberoende av dagantalet. För ett dylikt bestämmande talar först och främst den erfarenhetsmässigt riktiga grundsatsen att med större ansvar bör följa högre avlöning. Därjämte hava utredningsmännen med hänsyn till att vid flottan och i viss mån även vid flygvapnet befordringsgången blir olika för skilda kategorier värnpliktiga funnit det sålunda förordade systemet ägnat att med-

föra minsta svårigheter ur förvaltningssynpunkt. Penningbidraget bör för olika befälskategorier utgå med de belopp som framgå av följande uppställning (hänförlig till de vid armén förekommande befälsgraderna), nämligen för

vicekorpral ¹⁾	1 krona 50 öre för dag
korpral	2 kronor » »
furir	2 » 50 öre » »
sergeant ²⁾	3 » » »
fänrik	4 » » »
löjtnant	5 » » »
kapten	6 » » ».

Vissa av de sålunda föreslagna penningbidragsbeloppen avvika något från motsvarande belopp i den i arméchefens yttrande intagna löneskalan. Särskilt gäller detta penningbidraget till vicekorpralerna. I fråga om detta får utredningsmännen anföra följande.

Vid tillämpning av den nya ordningen för de värnpliktigas tjänstgöring kommer avlöning såsom vicekorpral att utgå till *dels* plutonchefelever under 361:a—420:e dagen (d. v. s. den tjänstgöring å trupp som dessa hava att fullgöra före plutonchefskolans början), *dels* gruppchefelever under första repetitionsövningen och *dels* till korpraler icke befordrade gruppchefelever under andra repetitionsövningen och efterutbildningsövningen. De till den första kategorien hörande komma att uppbära högre avlöning än de värnpliktiga, vilka stå under deras befäl (dessa tillhöra den nyinryckta årsklassens rekrytskola). Beträffande den andra kategorien kommer det givetvis att inträffa, att en vicekorpral, som fullgör sin första repetitionsövning, får befälet över värnpliktiga, som fullgöra sin andra repetitionsövning och alltså hava lika avlöning. Då för ifrågavarande vicekorpraler den första repetitionsövningen synes kunna betraktas såsom en del av befälsutbildningstiden, lära skäl saknas för att genom någon förhöjning av penningbidraget ytterligare markera deras egenskap av befäl och därav följande större ansvar. Huruvida de gruppchefelever, vilka tillhöra den tredje kategorien, avses skola få behålla sin vicekorpralsgrad är för närvarande ej bestämt, i varje fall lära de icke utan att hava undergått frivillig utbildning komma att anförtrös befäl.

Vad åter angår värnpliktigt befäl, som erhållit sin utbildning jämlikt tidigare gällande värnpliktslagar, har detsamma som regel konstituerats till vicekorpraler. Vid fullgörandet av andra repetitionsövning, respektive efterutbildningsövning (detta gäller under budgetåret 1942/43 1935 års klass och grupp samt 1925 års klass och grupp) komma alltså dessa vicekorpraler regelmässigt att i avlöningshänseende bliva jämställda med de under deras befäl stående värnpliktiga av samma årsklass. En följdriktig tillämpning av den i det föregående omnämnda grundsatsen »större ansvar — högre avlöning» skulle förty leda till att man stadgade viss mindre förhöjning av penningbidraget till ifrågavarande vicekorpraler, exempelvis till det av chefen

¹⁾ Vid marinen: 2. klass sjöman (kustartillerist).

²⁾ » » : underofficer av 2. graden, flaggkadett.

för armén föreslagna beloppet av 1 krona 70 öre. Med ett uppskattat antal av 6,000 vicekorpraler i en var av 1935 och 1925 års klasser skulle merkostnaden härför under budgetåret 1942/43 för arméns vidkommande bliva ($6,000 \times 30 \times 2 \times 0,20 =$) 72,000 kronor, ett i och för sig icke alltför avskräckande belopp. Emellertid hålla utredningsmännen före, att den skillnad i standard, som till följd av den jämlikt tidigare värnpliktslagar gällande korta utbildningstiden får anses utmärka det under dessa utbildade värnpliktiga underbefälet i jämförelse med sådant befäl, tillhörigt 1941 års och senare klasser, — utredningsmännen bortse härvidlag från den ökning av färdigheter, som kan beräknas hava blivit en följd av beredskapstjänstgöringen — får anses motivera ett avsteg från nyssnämnda grundsats för de äldre årsklassernas vidkommande. En viss hänsyn torde därjämte böra tagas till de svårigheter för truppförbandens ekonomiska förvaltningspersonal, som kunna bliva en följd av att för värnpliktig personal inom samma grad skulle tillämpas olika löneskalor. Det kan vidare förtjäna påpekas, att nu avhandlade spörsmål saknar betydelse under rådande beredskap, enär samtliga inkallelser av äldre årsklasser ske jämlikt 28 § värnpliktslagen och krigsavlöningsreglementet tillämpas beträffande de sålunda inkallade.

Sjövärnskåren.

I detta sammanhang vilja utredningsmännen till behandling upptaga frågan om de till sjövärnskåren hörande värnpliktigas förmåner under tjänstgöring vid flottan. Angående sjövärnskårens organisation och uppgifter samt personalens rekrytering och utbildning hänvisa utredningsmännen till vad Kungl. Maj:ts proposition nr 210 till innevarande riksdag sid. 587 ff. därom innehåller. Kärmedlemmarnas tjänstgöring vid flottan torde, i den mån den går utöver den ordinarie tjänstgöringstiden av 450 dagar, kunna jämföras med den fortsatta tjänstgöringen för värnpliktiga, som uttagits för utbildning till officer eller underofficer, i det den nämligen avser underbefäls- och officersutbildning. I betraktande av att kårens verksamhet är av rent militär art och utgör ett nödvändigt komplement till de marina försvarsåtgärderna i övrigt, finna utredningsmännen den omständigheten att kårens medlemmar rekryteras på frivillighetens väg icke böra utgöra hinder mot att de under tjänstgöring som nyss sagts få komma i åtnjutande av — förutom fri beklädning, inkvartering, förplägnad och sjukvård — avlöning i enlighet med vad utredningsmännen nu föreslagit beträffande värnpliktig av motsvarande tjänstegrad. Däremot vilja utredningsmännen redan här framhålla, att de givetvis icke anse kårens medlemmar böra komma i åtnjutande av premier.

Till frågan om flottans reservkadetter avlöning återkomma utredningsmännen i ett senare sammanhang.

Krigsavlöningsreglementet.

Utredningsmännens förslag innebär för värnpliktiga i grader motsvarande krigslöneklasserna 1—5 (d. v. s. till och med furirer) en något högre avlöning än den som enligt krigsavlöningsreglementet utgår till de värnpliktiga

i samma löneklasser, vilka erhålla terminslön enligt den lägre tariffen. Sålunda skulle en vicekorpral erhålla enligt utredningsmännens förslag penningbidrag med 45 kronor i månaden, men enligt krigsavlöningsreglementet i terminslön, lägre tariffen, blott 33 kronor; en korpral får enligt utredningsmännens förslag 60 kronor samt enligt krigsavlöningsreglementet i månadslön och terminslön, lägre tariffen, tillhoppa 51 kronor: en furir får respektive 75 och 69 kronor. I högre grader utgår lika hög avlöning enligt utredningsmännens förslag som enligt krigsavlöningsreglementet med den lägre terminslönen. — Så snart terminslönen utgår enligt den högre tariffen blir krigslönen även i underbefälsgraderna högre än fredsavlöningen.

Att krigslönen sålunda kan understiga fredslönen får anses principiellt oriktigt. Den enskilde kommer att känna detta förhållande egendomligt, särskilt om han är i tjänst när krigsavlöningsreglementet vinner tillämpning och han således får en direkt löneminskning. Utredningsmännens förslag synes därför påkalla jämkningar i krigsavlöningsreglementet.

Under nuvarande förhållanden har saken dock ringa betydelse. Krigsavlöningsreglementet tillämpas såsom nyss nämnts nu på alla vapenföra värnpliktiga, varför en avlöningsminskning i intet fall kan inträda. Terminslönen utgår för de yngsta årsklasserna enligt den högre tariffen efter 360 dagars tjänstgöring. Inom armén och kustartilleriet uppnås underbefälsgrad först vid en senare tidpunkt, varför saken ej blir aktuell för arméns och kustartilleriets del. Däremot kvarstår missförhållandet vid flottan och flygvapnet samt för specialisterna.

En allmän höjning av den lägre tariffen skulle emellertid medföra en avsevärd kostnadsökning; bland annat skulle den höja lönen för alla de fast anställda i dessa grader, vilka tjänstgöra under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret ej kan bibehållas. En översyn av krigsavlöningsreglementet torde komma att ske tämligen snart. På grund härav och med hänsyn till att saken för närvarande ej har större praktisk betydelse vilja utredningsmännen ej föreslå någon ändring i detta sammanhang.

Premier.

Allmänna synpunkter.

Beträffande härefter förslaget att till underlättande av återgången till civil verksamhet för de till fortsatt utbildning uttagna tilldela dem vissa premier vilja utredningsmännen anföra följande.

För de flesta av ifrågavarande värnpliktiga torde befälsutbildningstiden infalla under ett skede av deras liv, då de i avseende å sin civila verksamhet befinna sig på studie-, utbildnings- eller lärlingsstadiet. Undantagen härifrån utgöras av dels sjökaptener m. fl., dels de s. k. specialisterna under deras fortsatta facktjänstgöring, dels slutligen sådana värnpliktiga, som äro egna företagare, t. ex. jordbrukare, affärsmän och andra.

Att under alla omständigheter giva en var befälselev genom premier eller annorledes full ekonomisk kompensation för avbräck eller förlust, som blivit en följd av den förlängda tjänstgöringen, kan ej krävas. Till en början må

anmärkas att t. ex. ett års försening av studier eller annan civil utbildning svårligen kan ekonomiskt uppskattas. Avbräcket växlar vidare i första hand med levnadsbanan och i andra hand efter omständigheterna i det särskilda fallet, stundom efter rena tillfälligheter. Slutligen tvinga statsfinansiella skäl till sparsamhet.

Premiernas belopp.

Angående premiernas belopp föreligga två förslag: arméchefens av överbefälhavaren och 1941 års försvarsutredning biträdda, innebärande att till underofficerselever skulle utgå 600 kronor samt till officerselever 1,500 kronor, samt lönenämndens, som upptager beloppen 400 respektive 1,200 kronor.

Som motiv för sänkningen har lönenämnden anfört den föreslagna förhöjningen av penningbidraget till de värnpliktiga. Häremot vilja utredningsmännen andraga, att den omständigheten att de värnpliktiga under till senare perioder av värnpliktstiden förlagd tjänstgöring eller under tid, då de tjänstgöra såsom befäl, kunna komma att erhålla ett något högre penningbidrag icke synes vara av beskaffenhet att inverka på frågan om storleken av eventuella premier. Penningbidraget är nämligen avsett att täcka vissa personliga utgifter medan, såsom av det föregående framgår, premiens syfte är ett annat. Då utredningsmännen ändock ansett sig böra föreslå någon reducering av de av arméchefen föreslagna beloppen eller till respektive 500 och 1,300 kronor, beror detta på nödvändigheten att söka i möjligaste mån begränsa kostnaderna för de värnpliktigas avlöning. Utredningsmännen vilja emellertid med skärpa framhålla sambandet mellan compensationen i form av premier och den compensation, som kan tänkas given i annan ordning, varför det kan bliva nödigt att för sådana värnpliktiga, som icke kunna kompenseras annorledes, räkna med något högre ekonomisk compensation. De av utredningsmännen föreslagna beloppen, 500 respektive 1,300 kronor, få därför betraktas såsom minimibelopp att gälla i avbidan på kompensationsfrågans slutliga lösning. Beloppen hava framkommit så, att för de första sex månaderna beräknas 500 och för de återstående sex 800 kronor.

Villkoren för premies tillgodonjutande.

I fråga om de närmare villkoren för premiers tillgodonjutande föreslå utredningsmännen följande huvudbestämmelser, vilka avfattats med sikte på de vid armén rådande förhållandena men som mutatis mutandis synas vara tillämpliga vid de andra försvarsgrenarna, nämligen

att premie om 500 kronor utbetalas till värnpliktig, som med godkända vitsord genomgått plutonchefsskolan och icke skall fortsätta i officersaspirantskolan,

att premie om 1,300 kronor utbetalas vid officersaspirantskolans slut till godkänd officerselev, med undantag för aktiv officersaspirant, samt

att till i officersaspirantskolan underkänd elev utbetalas premie om 500 kronor eller det belopp, som han intjänat genom att hava godkänts i plutonchefsskolan.

Enligt utredningsmännens förslag bör således med sistnämnt undantag

premie icke utgå till underkänd elev. Att så bör vara fallet beträffande elev, som underkänts på grund av lättja, dåligt uppförande eller dylikt, torde icke behöva närmare diskuteras. Därest underkännandet beror på militär olämplighet föreligger å andra sidan den möjligheten, att detta har sin grund i misstag vid uttagningen, och det kan i ett sådant fall, där underkännandet således icke beror av eleven själv, synas orättvist att han skall gå miste om sin premie. Häremot vilja utredningsmännen erinra, att, innan en befälselev börjar den förlängda tjänstgöringen, han har bakom sig en ettårig utbildningstid, varvid hans färdigheter och lämplighet såsom befäl kunnat iakttagas, förutom under rekrytskolan, under den sex månader långa förberedande plutonchefsskolan. Det synes i betraktande härav ytterst osannolikt, att en sådan feluppskattnings kan göras av hans militära lämplighet, att han vid den fortsatta underofficers- respektive officersutbildningen skulle icke kunna godkännas. Utredningsmännen kunna alltså icke tillstyrka dispensmöjlighet i fråga om på grund av militär olämplighet underkända.

I detta sammanhang vilja utredningsmännen understryka vikten av att noggranna bestämmelser utfärdas beträffande examensförfarandet, i syfte att undanröja varje möjlighet att elevs underkännande kommer att bero på godtycke. Utredningsmännen, som taga för givet att särskild omsorg kommer att ägnas utväljandet av de officerare, som skola leda utbildningen i respektive befälsskolor, vilja föreslå, att bestämmelser utfärdas därom, att examen i plutonchefsskolan som regel skall förrättas av regements- eller motsvarande chef.

Då det vidare måste anses angeläget att eleverna allt efter som utbildningen fortskrider erhålla kännedom om resultaten, förorda utredningsmännen, att betygssättning sker månatligen och delgives eleverna.

Har underkännandet sin grund i sjukdom bör emellertid möjlighet finnas att giva eleven någon kompensation för den tid, han tjänstgjort. Då några bestämda regler för sådant fall svårligen låta sig uppställa, föreslå utredningsmännen, att sådan elev erhåller möjlighet att hos Kungl. Maj:t ansöka om erhållande av premie.

Enligt utredningsmännens förslag skall huvudregeln vara den, att premie utbetalas vid respektive skolas slut. Då det emellertid i åtskilliga fall kan beräknas vara av stor betydelse för elev att tidigare utfå någon del av premien, vilja utredningsmännen föreslå en bestämmelse av innebörd, att *då synnerliga skäl därtill äro* och anledning saknas till antagande att eleven ej skall bliva godkänd vederbörande chef skall äga besluta om utbetalning av del av premie innan skolans avslutande. I förtid sålunda utbetalt belopp bör beräknas i förhållande till tillryggalagd del av skoltiden med iakttagande dels att viss del, förslagsvis tjugufem procent, av premien alltid skall innehållas till skolans avslutande, dels ock att elev i officersaspirantskola må kunna när som helst under skolan utfå det på tiden för plutonchefsskolan belöpande beloppet, enligt utredningsmännens förslag 500 kronor. Sistnämnda rätt bör tillkomma elev på sommarlinjen i officersaspirantskolan

redan vid tiden för plutonchefsskolans avslutande; och bör för att sådan elev skall utfå nämnda del av premiebeloppet fordran på synnerliga skäl kunna om ej helt så dock väsentligen eftergivnas.

För det normala fallet eller att premien skall utbetalas vid respektive skolas slut har lönenämnden ansett utbetalning av hela beloppet på en gång olämpligt och föreslagit, att detsamma med viss spärr skulle insättas å postsparbanksbok. Häremot hava gensagor riktats av en del av de hörda myndigheterna. Jämväl utredningsmännen finna ett dylikt förmynderskap opåkallat och vilja erinra dels därom, att man här har att göra med de bästa bland den värnpliktiga ungdomen, vilka efter ett och ett halvt respektive två års utbildning stå färdiga att tjänstgöra såsom befäl, dels att erfarenheten visar att det går lättare att plöttra bort ett belopp på ovidkommande utgifter, därest detsamma kommer vederbörande tillhanda i smärre poster, än om han får det i handom på en gång.

Utredningsmännens nu framlagda förslag har avseende å sådana värnpliktiga, som omförmälas i 27 § punkten B. värnpliktslagen, d. v. s. värnpliktiga, som uttagits för utbildning till officer eller underofficer vid armén eller kustartilleriet eller till underofficer vid flygvapnet. I fråga om värnpliktiga, som avses i punkterna C och D av samma paragraf, d. v. s. sjökaptener och likställda ävensom de s. k. specialisterna, kunna förslagen icke utan vidare anses tillämpliga. Särskild undersökning kräver ock den i värnpliktslagen icke omnämnda grupp värnpliktiga vid flygvapnet, vilka undergå utbildning till flygförare, bombfällare och navigatörer samt flygskyttar.

Flygförare m. fl.

Beträffande den sistnämnda kategorien har lönenämnden ansett, att då de skola uttagas efter ansökan och de under tjänstgöringen uppbära flygavlönning premier icke böra förekomma för dem. Häremot hava överbefälhavaren samt chefen för flygvapnet och flygförvaltningen invänt dels att flygavlönningen utgjorde kompensation för med flygtjänstgöringen följande ansvar, förslitning och risker, dels att skillnaden mellan frivillig tjänstgöring och tjänstgöring utan ansökan icke heller syntes motivera, att kompensationen i form av premie slopades i detta fall.

Utredningsmännen vilja i anledning härav framhålla, att för uttagningen av värnpliktiga för utbildning till flygförare etc. föreligga samma skäl som för uttagningen av värnpliktiga för utbildning till officerare och underofficerare eller att man tillgripit denna utväg för att minska antalet aktiv personal och reservpersonal och sålunda erhålla eftersträvad elasticitet i organisationen. Att man ansett sig böra fylla behovet av flygförare etc. helt på frivillighetens väg synes så mycket mindre motivera en särställning för denna kategori i förhållande till andra med förlängd tjänstgöring som avsikten torde vara att vid uttagningen av värnpliktiga officers- och underofficers elever i första hand lita till frivilligheten.

Med hänsyn till att sammanlagda tjänstgöringstiden för ifrågavarande

kategori utgör för flygförare samt bombfällare och navigatörer 27 månader ävensom för flygskyttar 21 månader, varav 21 respektive 18 månader fullgöras i form av första tjänstgöring, finna utredningsmännen det riktigt att samma premiebelopp beräknas som för värnpliktiga befälselever, d. v. s. till flygförare samt bombfällare och navigatörer 1,300 kronor och till flygskyttar 500 kronor. Ehuruval av dessa värnpliktigas tjänstgöring utöver 450 dagar hälften faller på repetitionsövningar synes det dock lämpligt, att hela premiebeloppet utbetalas vid första tjänstgöringens slut. Vad utredningsmännen förut anfört rörande tidigare utbetalning av del av premie torde i tillämpliga delar kunna gälla jämväl nu ifrågasvarande kategori. Ävenså bör värnpliktigt, som på grund av sjukdom icke kan fullfölja sitt tjänstgöringsåtagande, kunna draga premiefrågan under Kungl. Maj:ts prövning.

Specialister.

Vad härefter angår de s. k. specialisterna, d. v. s. värnpliktiga läkare, tandläkare, apotekare och veterinärer samt värnpliktiga, som uttagits för utbildning till fälttygtekniker och krigskassörer, ävensom vissa ingenjörer m. fl., har lönenämnden funnit att premier icke borde utgå till ifrågasvarande värnpliktiga. Överbefälhavaren har funnit frågan tveksam och chefen för armén har yttrat, att därest av andra skäl särskild kompensation för den längre utbildningstiden ansåges befogad, sådan borde tillkomma samtliga här berörda värnpliktiga, vilka inom hela krigsmakten hade likartad tjänstgöring.

Jämväl utredningsmännen finna frågan huruvida premier böra utgå till specialisterna tveksam. Å ena sidan gäller för flertalet av de till specialisterna hörande kategorierna, att den fortsatta tjänstgöringen äger rum inom vederbörandes eget fackområde, vilket får betraktas såsom både fördel och merit. Å andra sidan måste det anses såsom en olägenhet att tjänstgöringen, visserligen fördelad på relativt korta omgångar, utsträcker över hela värnpliktstiden och det är givet, att det för mången kan medföra såväl ekonomisk som annan olägenhet att vid upprepade tillfällen få avbryta sin civila verksamhet. Särskilt för dem, vilka i sitt civila yrke hava fasta kostnader — t. ex. en praktiserande läkares mottagningsvåning och sjuksköterska — kan den militära tjänstgöringen bliva kännbar nog i ekonomiskt avseende. Att åtgärder vidtagas till mildrande av dylik ekonomisk olägenhet finna utredningsmännen överensstämmande med billighet och rättvisa. Därmed är emellertid ej sagt att detta bör ske genom att ifrågasvarande värnpliktiga erhålla premier. Snarare synes det utredningsmännen ligga nära till hands att bestämmelserna om näringsbidrag göras tillämpliga jämväl å dylik tjänstgöring. Familjebidragsförordningen är emellertid för närvarande föremål för överarbetning. Bestämmelser som närmare reglera specialisternas facktjänstgöring äro jämväl under utarbetande. Med hänsyn härtill och då något behov av regler för kompensation åt specialisterna icke, vid det förhållandet att jämlikt övergångsbestämmelserna till den nya värnpliktslagen stadgandena i 27 § D icke äro tillämpliga å äldre årsklasser,

synes föreligga under budgetåret 1942/43, finna utredningsmännen det lämpligt att först i samband med avgivande av sitt förslag till annan kompensation än ekonomisk sådan upptaga förevarande fråga till slutlig behandling.

Avlöningvillkoren för reservkadetter och andra reservbefälslever.

I samband med frågan om premier till sjökaptener och likställda — 27 § C värnpliktslagen — vilja utredningsmännen upptaga frågan om reservofficersaspiranternas (reservkadetternas), speciellt flottans reservkadetters avlöning.

Utredningsmännen vilja erinra därom att lönenämnden, som icke gått in på spörsmålet om reservkadetternas ställning i löneavseende, funnit att premier icke borde utgå till sjökaptener och likställda, vilken uppfattning delades av chefen för marinen, medan däremot marinförvaltningen funnit en mindre premie på förslagsvis 150 kronor till mötande av första tidens utgifter, innan anställning hunnit erhållas, vara berättigad.

Då utlåtande i anledning av lönenämndens förslag infordrades från arméförvaltningens civila departement och marinförvaltningen blevo ämbetsverken samtidigt anbefallda att inkomma med förslag till de ändrade bestämmelser rörande visst avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter, som vid bifall till lönenämndens förslag funnes böra utfärdas.

Gällande bestämmelser m. m.

För arméns vidkommande skall sådant avlöningstillägg jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 29 juli 1928 utgå för tid, varmed aspiranttjänstgöringen överstigit den för studenter och likställda stadgade utbildningstiden, samt beräknas till belopp motsvarande skillnaden mellan menig volontärs kontanta lön och reservofficersaspiranten eljest författningsenligt tillkommande avlöning.

Arméförvaltningen har i sitt utlåtande erinrat om att då den nya värnpliktslagen icke innehölle några särbestämmelser rörande tjänstgöringstidens längd för värnpliktiga studenter, kunde de hittills gällande reglerna för avlöningstilläggets beräkning icke bibehållas i fortsättningen. Ämbetsverket har vidare anfört följande.

Med de av lönenämnden föreslagna beloppen av penningbidrag, vilka i det föregående förutsatts skola gälla även för reservofficersaspirant, kommer vidare avlöningen redan från och med tidpunkten för aspirantens befordran till korpral att överstiga menig volontärs begynnelselön, om hänsyn icke tages till å lönen utgående tillägg. Även i fråga om sättet för beräkning av avlöningstilläggets belopp skulle alltså vid ett bibehållande av en dylik förmån krävas ändrade bestämmelser.

Av det anförda framgår, att ovannämnda brev bör upphöra att gälla för den, vars utbildning kommer att äga rum enligt den nya värnpliktslagen.

Vad beträffar frågan om nya bestämmelser i ämnet torde vid den förlängning av tjänstgöringstiden, som enligt den nya värnpliktslagen kommer att inträda för de till värnpliktiga officerare utbildade, anledning icke föreligga att i rekryteringssyfte bibehålla förmånen av särskilt avlöningstillägg åt reservofficersaspiranter. Dessas utbildningstid lär nämligen, enligt vad civila departementet under hand inhämtat, komma att helt sammanfalla med

de värnpliktiga officerarnas. Med hänsyn härtill och i betraktande av de förmåner, som äro förbundna med reservofficersanställningen, synes avlöningstillägg knappast erforderligt i fortsättningen. I varje fall torde frågan om behovet av en dylik förmån kunna bedömas först sedan någon tids erfarenhet vunnits i fråga om utfallet av reservofficersrekryteringen vid tillämpningen av den nya värnpliktslagen. Skulle härvid svårigheter uppstå att erhålla tillräckligt antal reservofficerare, torde frågan i vad mån någon särskild förmån anses böra beredas reservofficersaspirant böra upptagas till omprövning.

Flottans behov av reservofficerare tillgodosågs före ikraftträdandet av den nya värnpliktslagen dels därigenom, att värnpliktiga sjökaptener antogos till reservofficersaspiranter (reservkadetter), dels ock med sjökaptener, som avlagt sin examen vid navigationsskola efter det de fullgjort sin värnplikts-tjänstgöring, samt med f. d. stammanskap, som genomgått navigationsskolas sjökaptensklass. Utbildningen till reservofficer omfattade med dessa förkunskaper omkring femton månader.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 19 januari 1940 gälla angående antagning och utbildning av reservofficersaspiranter och reservkadetter vid flottan bland andra följande bestämmelser.

För förberedande utbildning till officer i flottans reserv antagas av chefen för marinen reservofficersaspiranter till det antal för året som Konungen i kommandoväg bestämmer.

För att kunna antagas till reservofficersaspirant fordras utom annat att vara inskriven såsom värnpliktig, att under det kalenderår, då anställningen skall taga sin början, uppnå högst 26 års ålder, samt att hava avlagt sjökaptensexamen.

Utbildningen såsom reservofficersaspirant äger rum vid sjökrigsskolan i kurs vid aspirantskola under tiden från senare hälften av juni antagningsåret till mitten av oktober samma år.

Vad i kungörelsen den 5 mars 1926 (nr 60) angående avlöning för rullförings- (sjörollförings-) befäl och värnpliktiga under fredstid m. m. sägs angående värnpliktig skall gälla jämväl reservofficersaspirant under tiden för dennes utbildning.

Till reservkadett antages av chefen för marinen utan ansökan reservofficersaspirant, som genomgått nyssnämnd utbildning och befunnits lämplig för fortsatt utbildning i flottans reserv, samt efter ansökan underbefäl eller förutvarande underbefäl vid flottan. Antalet reservkadetter, som må antagas för året, bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av chefen för marinen.

För underbefäl (förutvarande underbefäl) erfordras för anställning såsom reservkadett bland annat att antingen tillhöra flottans däcksavdelning och hava genomgått dels underofficersutbildning, dels närmare angiven förberedande utbildning till reservkadett, eller hava tillhört däcksavdelningen och under tjänstgöring erhållit lägst angivet betyg ävensom hava avlagt sjökaptensexamen, samt att under det kalenderår, då tjänstgöringen skall taga sin början, uppnå högst 29 års ålder.

Uttagning till nyss omnämnd förberedande utbildning till reservkadett sker efter ansökan. Bland de sökande må chefen för marinen medgiva högst fem att genomgå dylik utbildning. Sålunda uttaget underbefäl beviljas tjänstledighet för handelssjöfart och för genomgående av sjökaptensklass. Underbefäl som åtnjuter sådan tjänstledighet må i den ordning han kunnat vinna befordran till flaggkorpral på stat befordras till flaggkorpral över stat.

Reservkadett tillhör sjökrigsskolan under hela tjänstetiden som kadett och hans utbildning äger rum *dels* vid sjökrigsskolans kadettskola under vintern närmast efter antagningen, *dels* vid två praktiska kurser ombord å örlogsfartyg under den följande sommaren.

Reservkadett tillägges vid antagningen flaggkorprals tjänstegrad, den som vid antagningen är flaggkorpral behåller denna grad. Reservkadett som genomgått den första av de nyss omförmälda kurserna utnämnes till flaggkadett i flottans reserv.

Reservkadett äger att vid antagningen utbekomma ekiperingshjälp med ett belopp av 600 kronor samt åtnjuta lön i likhet med vad för flaggkorpral på stat med 72 månaders tjänstetid är stadgat i manskapsavlöningsreglementet.

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande uttalat, att någon ändring av avlöningsbestämmelserna för reservofficersaspirant, respektive reservkadett vid flottan icke syntes vara i förevarande fråga (d. v. s. i anledning av lönenämndens förslag) av behovet påkallad.

I sin promemoria den 4 oktober 1941 med förslag till lagstiftning rörande de värnpliktigas tjänstetid m. m. uttalade emellertid 1941 års försvarsutredning, att det syntes mest rationellt att utnyttja tjänstgöringstiden för de värnpliktiga sjökaptener, som ej hade för avsikt att bli reservofficerare, genom att därunder utbilda dem till värnpliktiga officerare. Denna utbildning borde ske helt och hållet parallellt med reservofficersutbildningen, och de värnpliktiga sjökaptenerna borde därunder följaktligen genomgå sjökrigsskolans reservofficerslinje. Enligt utredningens förslag skulle de värnpliktiga sjökaptenerna efter avslutad 15 månaders utbildning bli värnpliktiga officerare samt borde som sådana vara skyldiga att fullgöra två repetitionsövningar om vardera 60 dagar, en senast sjunde och en senast tolfte året efter inskrivningsåret. Den första repetitionsövningen skulle fullgöras såsom värnpliktig fänrik, den andra såsom värnpliktig löjtnant.

I sitt betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet har 1941 års försvarsutredning vidare framlagt förslag om rekrytering av flottans reserv jämväl med annan personal än navigations-skoleutbildad. Angående detta förslag och däröver avgivna yttranden vilja utredningsmännen hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 210 till innevarande riksdag sid. 490 ff. Försvarsutredningen — som vad beträffar reservpersonalens löneförmåner ansett, att de förändringar därutinnan, som kunde vara påkallade, borde upptagas till särskild undersökning, därvid så stor likformighet som möjligt borde eftersträvas icke blott mellan marinens olika reservkategorier inbördes utan även mellan de olika försvarsgrenarnas reservpersonal — har i fråga om reservkadetternas förmåner på anförda skäl uttalat:

Naturligast syntes vara, att även reservkadetterna med sjökaptensexamen endast erhölle värnpliktigs förmåner under kadettiden, samt att samma förmåner givetvis borde tillkomma även den andra kategorien reservkadetter vid flottan, den som rekryterades av värnpliktiga utan navigations-skolekompetens. För båda kategorierna borde emellertid gälla, att de för den del av utbildningstiden, som med inräknande av den föregående värnplikts-

tjänstgöringen (tjänstgöringen såsom reservofficersaspirant) överstege 15 månader, borde åtnjuta särskild ersättning med ett belopp för dag räknat motsvarande skillnaden mellan $\frac{1}{365}$ av den menig vid flottan tillkommande begynnelselönen och det till värnpliktig under tjänstgöring utgående penningbidraget.

Enär vidare reservkadetterna borde likställas med värnpliktiga i avseende å samtliga förmåner, borde de även åtnjuta beklädnad in natura. I stället för att som hittills vid antagningen till kadett erhålla beklädnadshjälp med 600 kronor och vid antagningen till fänrik erhålla ytterligare beklädnadshjälp med 400 kronor, borde vederbörande endast vid sistnämnda tidpunkt komma i åtnjutande av beklädnadshjälp, vilken därvid, i överensstämmelse med vad för arméns reservofficerare vore fallet, borde uppgå till 750 kronor.

För antagning och utbildning av reservkadetter vid kustartilleriet hava bestämmelser givits i Kungl. Maj:ts brev den 21 januari 1938. Härav framgår bland annat:

Till reservkadetter i artilleritjänst eller mintjänst kunna till visst i särskild ordning bestämt antal och på angivna villkor antagas dels sökande som äro värnpliktiga, dels ock sökande som äro underbefäl. Härjämte må till reservkadett antagas kustartillerikadett, som icke blivit godkänd i sjökrigsskolan vid slutet av vårterminen.

Bland villkoren för antagning till reservkadett må nämnas, att sökanden skall hava fullgjort första tjänstgöring vid kustartilleriet.

Reservkadett erhåller vid antagningen flaggkorprals tjänstegrad. Den som vid antagningen innehar flaggkorprals eller högre tjänstegrad bibehåller denna.

Reservkadett åtnjuter jämlikt § 28 mom. 1 i ifrågavarande kungl. brev under tjänstgöring enahanda underhåll och förmåner, som till beväringen hörande värnpliktig erhåller vid tjänstgöring under tid utöver 180 dagar, d. v. s. 1 krona om dagen. Jämlikt föreskrift i § 28 mom. 2 skall reservkadett, som icke förut varit kustartillerikadett, äga att, efter det all reservkadettutbildning blivit i behörig ordning avslutad, för den tid utbildningen varat erhålla särskild ersättning för dag räknat med belopp motsvarande skillnaden mellan $\frac{1}{365}$ av den menig vid marinen tillkommande begynnelselönen och det nyssnämnda till värnpliktig utgående penningbidraget. Till reservkadett antagen värnpliktig skall dock åtnjuta dylik ersättning endast för den del av utbildningstiden, som med inberäkning av hans föregående värnplikts-tjänstgöring överstiger den för studenter och likställda stadgade utbildningstiden. Till reservkadett utgår dessutom ekiperingshjälp med 600 kronor.

I fråga om reservintendentskadetter vid marinintendenturkåren givas bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 12 januari 1939, av vilka här må omnämnas följande:

Till reservintendentskadett antages efter en fullgjord första tjänstgöring, som numera omfattar 360 dagar, reservintendentsaspirant. Han tillägges vid antagningen korprals tjänstegrad samt efter fullgjorda fordringar för kommendering till sjökrigsskolans kadettskola flaggkorprals tjänstegrad. Jämväl här gäller att den som vid antagningen är underofficer eller flaggkorpral bibehåller sin tjänstegrad.

Reservintendentskadett åtnjuter under tjänstgöring enahanda underhåll och förmåner, som till beväringen hörande värnpliktig erhåller under tjänstgöring, samt erhåller vid antagningen ekiperingshjälp med 600 kronor.

Jämlikt 22 § 2 mom. i förevarande kungl. brev erhåller reservintendentskadett, som avlagt reservofficersexamen, särskild ersättning enligt enahanda grunder, vilka enligt vad nyss omnämndes gälla för till reservkadett vid kustartilleriet antagen värnpliktig.

Det bör vidare framhållas, att i samtliga de kungl. brev, som reglera antagningen och utbildningen av kadetter och reservkadetter vid flottan, kustartilleriet och marinintendenturkåren, finnas bestämmelser dels därom att underbefäl eller underofficer, som antagits till kadett (reservkadett), skall beviljas tjänstledighet från innehavande beställning för utbildning till officer. Under sådan tjänstledighet skall underbefäl (underofficer) avstå från de med innehavande beställning förenade avlöningsförmånerna, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall beträffande beställningshavare med försörjningsplikt efter ansökan annorlunda förordnar. Å andra sidan äger sådan kadett (reservkadett) uppbära de förmåner kontant och in natura eller däremot svarande ersättning, som enligt av vad det föregående framgår tillkomma annan kadett (reservkadett).

Marinförvaltningen har nu i sitt omnämnda utlåtande — under hänvisning till den av ämbetsverket hävdade åsikten, att den som vunne befordran före den dag, då förhöjning av penningbidraget till de värnpliktiga i allmänhet trädde i kraft, skulle redan från den förstnämnda tidpunkten erhålla förhöjt penningbidrag — anfört, att, såvitt anginge reservkadetterna vid kustartilleriet och reservintendentskadetterna, omnämnda kungl. brev borde ändras därhän att dels föreskrift meddelades, att reservkadett respektive reservintendentskadett skulle under tjänstgöring åtnjuta enahanda underhåll och förmåner som de värnpliktiga, vilka uttagas till fortsatt befälsutbildning, erhålla vid tjänstgöring, dels ock föreskrifterna om särskild ersättning efter avslutad utbildning skulle upphöra att gälla.

Jämväl för flygvapnets reservofficersaspiranter finnes föreskrift om särskilt avlöningstillägg, nämligen i ett Kungl. Maj:ts brev den 16 februari 1940, som innefattar ändring av vissa paragrafer i Kungl. Maj:ts brev den 21 januari 1938 angående bestämmelser om antagning och utbildning av officers-, reservofficers- och flygingenjöraspiranter vid flygvapnet och som föreskriver, att reservofficersaspirant skall, efter det all aspirantutbildning blivit i behörig ordning avslutad, äga att för tid, varmed aspiranttjänstgöringen överstigit den för studenter och likställda värnpliktiga stadgade utbildningstiden, erhålla avlöningstillägg motsvarande skillnaden mellan menig volontärs kontanta lön och reservofficersaspiranter eljest författningsenligt tillkommande avlöning. Avlöningstillägget beräknas för närvarande till 90 öre om dagen.

Reservbefälselever i allmänhet.

I fråga om avlöningsförmånerna till de olika kategorierna reservbefälselever vilja utredningsmännen ansluta sig till 1941 års försvarsutrednings uttalande, att så stor likformighet som möjligt bör eftersträvas icke endast mellan en försvarsgrens olika reservkategorier utan jämväl mellan försvars-

grenarnas reservpersonal inbördes. I konsekvens härmed bör också, därest man anpassar reservbefälslevernans löneförmåner efter de värnpliktiga befälslevernans, eftersträvas att övriga förmåner för de värnpliktiga befälslevernans komma reservbefälslevernans till del. Det får emellertid ej förbises att för vissa kategorier reservbefälslever kommer likställandet i ekonomiskt avseende med de värnpliktiga befälslevernans att innebära en icke obetydlig försämring, som kan komma att menligt inverka på rekryteringen. Särskilt kännbar blir såsom av den föregående redogörelsen torde framgå löneminskningen för flottans reservkadetter. Såsom arméförvaltningens civila departement antytt lär dock först efter någon tids erfarenhet i fråga om utfallet av reservbefälsrekryteringen vid tillämpning av den nya värnpliktslagen kunna avgöras om svårigheter uppstå att erhålla tillräckligt antal reservbefäl av den ena eller andra kategorien. Skulle så visa sig bliva fallet lär frågan om särskilda förmåner åt reservbefälslever få upptagas till allsidig prövning.

Strävan efter likformighet får å andra sidan ej drivas för långt. Sålunda lär befodringsgången för reservbefälslevernans liksom hittills böra fastställas försvarsgrens- eller truppslagsvis och intet avseende alltså fästas vid att det därigenom och till följd av tillämpningen av regeln om avlöning efter grad kan inträffa, att vid en försvarsgren reservbefälslevernans nå högre penningbidrag tidigare än vid en annan.

Utredningsmännen föreslå alltså, att för reservbefälslevernans vid samtliga försvarsgrenar skall tillämpas samma löneskala som i det föregående föreslagits för de värnpliktiga befälslevernans samt att nu utgående särskilda avlöningstillägg slopas.

Vidare föreslå utredningsmännen såsom allmän regel, att till reservbefälslev skall efter utbildningens avslutande utgå premie enligt samma grunder som enligt utredningsmännens förslag skola gälla för de värnpliktiga befälslevernans. Således bör till reservofficerselev utgå 1,300 kronor, oberoende av om utbildningstiden något över- eller understiger den för motsvarande kategori värnpliktiga befälslever gällande.

Sjökaptener och likställda.

Ett undantag måste härvidlag dock göras för sjökaptener och likställda. Vare sig dessa efter ansökan utbildas till officerare i reserven eller, i enlighet med försvarsutredningens förslag, uttagas för utbildning till värnpliktiga officerare eller underofficerare erhålla de officers, respektive underofficers grad efter 450 dagars tjänstetid. Det kan vid sådant förhållande knappast anses skäligen att de redan vid utgången av nämnda tid erhålla premie. Däremot synes på de av marinförvaltningen anförda skälen anledning föreligga att tillerkänna ifrågavarande befälskategorier premie vid avslutande av de dem åliggande repetitionsövningarna. Premiens belopp torde lämpligen kunna fastställas till 300 kronor, som till officerare i reserven utbetalas vid avslutandet av den första officerstjänstgöringen (efter första fänriksårets slut) och till övriga med hälften efter fullgörandet av den första och återstoden efter fullgörandet av den andra repetitionsövningen.

I fråga om övergången till de nya bestämmelserna för penningbidragets beräknande vilja utredningsmännen erinra om att ett genomförande av deras förslag kommer att för vissa kategorier, vilkas tjänstgöring äger rum efter egen ansökan, medföra minskning i nu utgående förmåner. Särskilt gäller detta flottans reservkadetter. För dem, som äro i tjänst då de nya bestämmelserna träda i kraft, bör därvid stadgas undantag så att de icke bliva berövade förmåner, med vilka de torde hava räknat då de påbörjade sin ifrågasvarande tjänstgöring.

I det till Kungl. Maj:ts proposition nr 210 fogade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen yttrat, att ekiperingsbidrag till reservkadetter syntes i enlighet med 1941 års försvarsutrednings förslag icke vidare böra utgå. Utredningsmännen vilja i anledning härav framhålla, att jämväl beträffande denna förmån torde böra iakttagas motsvarande som nyss anfördes i fråga om penningbidraget, nämligen att sådan övergångsbestämmelse tillskapas, att den som till äventyrs planlagt sin ekipering med beräkning att utfå ekiperingsbidraget icke utan vidare komensation går detsamma förlustig.

Vissa spörsmål rörande aktiva officerselever.

I sitt i det föregående framlagda förslag hava utredningsmännen uttalat, att premie om 1,300 kronor borde utbetalas vid officersaspirantskolans slut till godkänd officerselev med undantag av aktiv officersaspirant. Ehuru väl det åt utredningsmännen meddelade uppdraget i och för sig icke giver anledning för utredningsmännen att befatta sig med frågan om de aktiva officerselevernas förmåner, kunna utredningsmännen icke underlåta att framhålla, att samma skäl för underlättande av återgången till civilt arbete, som föreligga beträffande värnpliktiga befäls elever, synes föreligga jämväl i fråga om aktiva officerselever, som på grund av sjukdom — vid flygvapnet på grund av sjukdom eller olämplighet för flygtjänst — nödgas avbryta krigs-(sjökrigs-, flygkadett-)skolekursen.

Häremot invändes måhända, att det är en väsentlig skillnad mellan den som tvångsvis av staten tages i anspråk för militär verksamhet och den som av fritt val ämnar ägna sig åt militäryrket. En sådan invändning är givetvis principiellt riktig. Utredningsmännen hålla dock före, att med det nya systemet för officersutbildningen, som ju vid armén ända till och med officersaspirantskolan förflyter gemensamt och som medför att frågan om kommandering till krigsskola icke blir avgjord förrän vid tiden för avslutandet av sådan skola, det icke kan anses oberättigat att se saken jämväl ur annan synpunkt än den rent principiella.

Om man nämligen såsom utredningsmännen föreslagit anser, att i officersaspirantskolan underkänd elev skall vara berättigad utfå det premiebelopp, som han intjänat genom att bliva godkänd i plutonchefsskolan, samt att möjlighet bör finnas för den, som på grund av sjukdom icke kan godkännas i vederbörande skola, att efter särskild prövning komma i åtnjutande av komensation, synas billighetsskäl tala för att motsvarande förmån bör till-

komma den som utan egen förskyllan hindras att fullfölja påbörjad stat-officerskurs. Även beträffande den som till följd av annan militär olämplighet än lättja, dåligt uppförande eller dylikt finnes icke kunna godkännas som officer på stat och vilkens befälsutbildning alltså kommer staten till godo i den form, att han blir värnpliktig officer eller reservofficer, torde liknande skäl kunna andragas.

Det synes emellertid utredningsmännen olämpligt att uttryckligen föreskriva en rätt för vederbörande att i nu avhandlade fall utfå belopp, motsvarande värnpliktig officerselev eller reservofficersaspirant (reservkadett) tillkommande premie. Utredningsmännen föreslå därför, att frågan huruvida av nyss anförda grunder underkänd krigs-(sjökrigs-, flygkadett-)skoleelev skall kunna tillgodonjuta ekonomiskt bidrag för underlättande av övergången till civil verksamhet i varje särskilt fall förbehålles Kungl. Maj:ts prövning.

Vad beträffar frågan om de aktiva officerselevernas förmåner i övrigt vilja utredningsmännen erinra om att de tillhöra kategorien värnpliktig personal ända till dess de bliva fast anställda vid krigsmakten (Inskrivningsförordn. 169 §). Följaktligen böra de aktiva officerseleverna komma i åtnjutande av motsvarande penningbidrag såväl som fri beklädnad, inkvartering etc. som de värnpliktiga, vilka uttagas för utbildning till befäl. Så skall ju enligt utredningsmännens förslag fallet vara med reservbefälseleverna och och då för närvarande, fränsett flottans reservkadetter, aktiva befälselever och reservbefälselever hava samma förmåner synes någon annan princip knappast vara möjlig framdeles.

Frågan om kompensation åt egna företagare.

Utredningsmännen hava tidigare framhållit sambandet mellan kompensationen i form av premier och den kompensation som kan tänkas given i annan ordning samt antytt, att det kan bliva nödigt att för sådana värnpliktiga, som icke kunna kompenseras annorledes, räkna med en något högre ekonomisk kompensation. De värnpliktige som utredningsmännen därvid främst åsyftade voro sådana, som äro egna företagare, t. ex. jordbrukare och affärsmän.

Det kommer givetvis att bero på den vidare utredningen om och i vad mån det låter sig göra att giva kompensation i annan form än ekonomisk sådan åt ifrågavarande värnpliktiga. Därest utredningen i denna del skulle lämna negativt resultat, uppkommer frågan om ytterligare ekonomisk kompensation. Utredningsmännen vilja emellertid redan i detta sammanhang framhålla, att i förevarande fall det viktigaste torde vara, icke att underlätta återgången till vederbörandes civila arbete utan att kompensera dem, vilka redan vid tiden för befälsutbildningen driva egen näring, för det avbräck i näringen, som genom den förlängda tjänstgöringen åsamkats dem i jämförelse med deras till befäl icke uttagna yrkesbröder. Uppkommer då av nyss anført skäl fråga om ytterligare ekonomisk kompensation till sådan värnpliktig, synes det följdriktigast att icke giva densamma i form av förhöjda premier utan att i stället, såsom utredningsmännen antytt i fråga om specialisterna,

utbygga familjebidragförordningens bestämmelser om näringsbidrag så att de kunna tillämpas jämväl å nu ifrågavarande grupper värnpliktiga befäls-elever.

De vapenfria värnpliktiga.

De av utredningsmännen nu framlagda förslagen hava åsyftat vapenföra och icke vapenföra värnpliktiga. De s. k. vapenfria värnpliktiga hava icke berörts av vare sig lönenämnden eller remissmyndigheterna. Utredningsmännen anse sig sakna anledning närmare behandla de vapenfrias löneförhållanden i annan mån än att utredningsmännen vilja framhålla, att de omständigheter som föranleda till att de vapenfria åläggas längre tjänstgöring än andra värnpliktiga äro av den speciella natur, att varje analogisk tillämpning av de av utredningsmännen föreslagna bestämmelserna, såväl i fråga om penningbidrag som premier, lärer vara utesluten.

Kostnadsberäkningar.

I riksstaten för innevarande budgetår äro anslagsposterna till de värnpliktigas avlöning upptagna till följande belopp, nämligen för armén 16,000,000 kronor, för marinen 2,000,000 kronor samt för flygvapnet 1,500,000 kronor.

Ett genomförande av utredningsmännens förslag medför för budgetåret 1942/43 en icke oväsentlig ökning av dessa kostnader.

Sålunda beräkna utredningsmännen för arméns vidkommande penningbidragen till meniga värnpliktiga och värnpliktigt befäl till i avrundat tal 16,245,000 kronor. För premier beräknas åtgå 1,155,000 kronor fördelade på 1,400 premier à 500 kronor och 350 premier à 1,300 kronor. Det torde böra anmärkas, att de större premierna hänföra sig till officersaspirantskolans vinterkurs, vadan man för ett kommande budgetår har att räkna jämväl med premierna till eleverna i officersaspirantskolans sommarkurs. Ett ytterligare anslagsbelopp av $(350 \times 1,300 =)$ 455,000 kronor blir då erforderligt. Anslagsbehovet till avlöning åt arméns värnpliktiga kan för budgetåret 1942/43 sålunda beräknas till $(16,245,000 + 1,155,000 =)$ 17,400,000 kronor.

I fråga om marinen beräkna utredningsmännen penningbidragen till 2,470,000 kronor, varav 1,450,000 kronor belöpa på flottan och 1,020,000 kronor på kustartilleriet. För premier beräknas åtgå 87,100 kronor, motsvarande 67 premier à 1,300 kronor för elever, som under budgetåret avsluta utbildningen till officerare i kustartilleriets och marinintendenturkårens reserver. På sätt framgår av årets statsverksproposition, fjärde huvudtiteln punkt 67, bestridas kostnaderna för inkvarteringsbidrag till kadetter vid marinen från anslaget till de värnpliktigas avlöning. Marinförvaltningen har för nästa budgetår räknat med ett medelsbehov härför av 150,000 kronor. Sammanlagda anslagsbehovet till avlöningar blir alltså för marinens vidkommande 2,707,100 kronor.

Vad slutligen beträffar flygvapnet kunna penningbidragen beräknas komma att draga en kostnad av 1,979,000 kronor. Premier beräknas utgå till 60 värnpliktiga underofficerare med 500 kronor till var eller sammanlagt

med 30,000 kronor, 50 flygförare samt 20 bombfällare och navigatörer med 1,300 kronor till var eller tillhopa 91,000 kronor ävensom 40 flygskyttnar med 500 kronor till var eller tillsammans 20,000 kronor. Sammanlagt erfordras således till premier $(30,000 + 91,000 + 20,000 =)$ 141,000 kronor, vadan anslagsbehovet för flygvapnets del blir $(1,979,000 + 141,000 =)$ 2,120,000 kronor.

Stockholm den 30 april 1942.

G. A. BOUVENG.

E. THOMASSON.